

Institutionen för ekonomi
Högskolan Kristianstad

Kandidatuppsats 10 p
VT 2005

För- och nackdelar med skuldsaneringssystemet

Handledare:
Leif Holmberg
Nils-Gunnar Rudenstam

Författare:
Kristina Ewald
Jens Olsson
Marie Wassberg

Förord

Vi vill passa på att tacka de personer som har hjälpt oss på vägen att göra denna uppsats möjlig.

Susanne på Kristianstads Sparbank, Monica på Intrum Justitia, Elisabet på ABK och Camilla privat borgenär, som har försett oss med information om borgenärernas syn på skuldsaneringsystemet. Vid all kontakt med dem har de bemöt oss på ett vänligt och positivt sätt och utan deras hjälp hade denna uppsats troligen inte kunnat genomföras på den korta tid vi haft till förfogande.

Till dem som har lagt ner sin tid på att korrekturläsa vår uppsats och gett oss konkreta och sakliga förslag till förbättringar.

Vi vill också tacka våra handledare Leif Holmberg och Nils-Gunnar Rudenstam som har gett oss värdefulla tips och ”sparkar” i rätt riktning under resans gång.

Tack så mycket!

Kristianstad 2005-05-26

Kristina Ewald

Jens Olsson

Marie Wassberg

Abstract

In the 1980's the loan market was booming in Sweden and it was easy to get a loan without security. Later on when the value on real estate dropped and unemployment increased many people found themselves in serious financial trouble. It was during this period that the need for a debt relief act materialized. The debt relief act came into existence 1994.

During a debt relief action the indebted person will have to live on subsistence level for five years. The surplus is divided between the creditors. To receive debt relief certain criteria has to be fulfilled. The debtor has to be a private person living in Sweden and not be able to repay his/her debts within a reasonable timescale.

The process of debt relief is divided into three steps. During step one the debtor would have to try and negotiate with the creditors by themselves. In step two the enforcement service the Swedish Enforcement Administration and legislation takes over the negotiations. If any of the creditors opposes the payment plan then the final step is to take the case to court where imperative debt relief may be the ruling.

There are both advantages and disadvantages with the system. One advantage is that the people who find themselves in financial difficulties get an opportunity to remedy the situation. On the other hand the system is unnecessary complex which in some cases lead to long and tiresome negotiations.

Now the government has proposed a new law that will make the process easier and less complex.

Sammanfattning

På 1980-talet var det låneboom i Sverige. Det var lätt att låna pengar utan säkerhet. När sedan fastighetsvärdet sjönk och arbetslösheten ökade drabbades många av ekonomiska svårigheter. Det var under denna tid som behovet av en skuldsaneringslag kom, skuldsaneringslagen trädde i kraft år 1994.

Vid en skuldsanering skall den skuldsatte leva på existensminimum i fem år. Överskottet fördelas mellan borgenärerna. För att få skuldsanering måste vissa kriterier vara uppfyllda. Gälldenären skall ha sin hemvist i Sverige, vara privatperson och man ska inte kunna betala tillbaka sina skulder inom en överskådlig tid.

Själva skuldsaneringsprocessen är uppdelad i tre steg. I första steget ska gälldenären själv försöka att förhandla med borgenärerna, i det andra steget förhandlar kronofogdemyndigheten med borgenärerna. Om någon av borgenärerna motsätter sig betalningsplanen går det vidare till det tredje och sista steget. I steg tre prövas fallet i domstol där det kan bli en tvingande skuldsanering.

Det finns både fördelar och nackdelar med systemet. En fördel är att de som har hamnat i en ekonomisk kris kan få en möjlighet att reda upp sin situation. Negativt med systemet är onödigt tillkrånglat, vilket har lett till att långa och omständliga förhandlingar.

Nu har regeringen utformat ett nytt lagförslag där man vill effektivisera och förenkla processen.

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
1.1 BAKGRUND	2
1.2 PROBLEMDISKUSSION	3
1.3 PROBLEM OCH SYFTE	4
1.4 AVGRÄNSNINGAR	4
1.5 DISPOSITION.....	5
2 Metod	6
2.1 METODVAL	6
2.2 DATAINSAMLINGSMETOD	6
2.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	7
2.4 KRITIK	9
3 Teori	10
3.1 INTRESSENTMODELLEN	10
3.2 SKULDSANERINGSLAGEN	11
3.3 SKULDSANERINGSSYSTEMET	13
3.3.1 Steg 1.....	13
3.3.2 Steg 2.....	14
3.3.3 Steg 3.....	15
3.4 VAD KAN HÄNDA UNDER SKULDSANERINGSPERIODEN.....	16
3.5 VAD FINNS DET FÖR OLIKA SKULDSANERINGSMODELLER	16
3.6 VILKA SKULDER INGÅR I SKULDSANERINGEN	18
3.7 KREDITUPPLYSNING.....	19
3.7.1 Hur länge finns uppgifterna kvar i registren?.....	20
3.8 KRONOFOGDEMYNDIGHETENS UPPBYGGNAD	20
3.8.1 Processen från att man är skyldig pengar till att man hamnar hos kronofogden	21
3.8.2 Att driva in en skuld	21
3.9 ROLLEN SOM KOMMUNENS BUDGETRÅDGIVARE	21
3.10 FÖRSLAG TILL NY SKULDSANERINGSLAG	22
3.10.1 Sammanfattning av förslagets huvudpunkter	22
4 Empiri	25
4.1 HÖGUTBILDADE RESPEKTIVE LÅGUTBILDADE.....	25
4.2 GÄLDENÄRERNAS SYN PÅ SKULDSANERINGSPROCESSENS TRE STEG.....	26
4.2.1 Steg 1.....	26
4.2.2 Steg 2.....	26
4.2.3 Steg 3.....	27
4.3 BORGENÄRERNAS GENERELLA SYN PÅ SKULDSANERINGSLAGEN	28
4.4 BORGENÄRERNAS SYN PÅ SKULDSANERINGSPROCESSENS TRE STEG	29
4.4.1 Steg 1.....	29
4.4.2 Steg 2.....	29
4.4.3 Steg 3.....	30
4.5 KRISTIANSTADS SPARBANK.....	30
4.5.1 Intervju med Kristianstads Sparbank.....	31
4.6 INTRUM JUSTITIA	34
4.6.1 Intervju med Intrum Justitia.....	34
4.7 ABK AKTIEBOLAGET KRISTIANSTADSBYGGEN	36
4.7.1 Intervju med ABK.....	36
4.8 PRIVAT FORDRINGSÄGARE	37
4.8.1 Intervju med privat borgenär	38
5 Analys	39
5.1 FÖR OCH NACKDELAR MED SKULDSANERINGSSYSTEMET	39
5.2 SKULDSANERINGSPROCESSENS TRE STEG.....	42
5.2.1 Steg 1.....	42
5.2.2 Steg 2.....	43
5.2.3 Steg 3.....	43
5.3 DET NYA LAGFÖRSLAGET.....	44
6 Slutsatser	45
Källförteckning	48

1 Inledning

Uppsatsens första kapitel börjar med att beskriva bakgrunden till uppsatsen. Vi presenterar sedan vår problemdiskussion som mynnar ut i vår problemformulering. Samt preciseras syftet med uppsatsen. Kapitlet avslutas med uppsatsens disposition.

1.1 Bakgrund

Det sändes ett TV-program i SVT Uppdrag granskning den 21 mars 2005. Programmet handlade om skuldsanering där man ägnade ett avsnitt till att ge en bild av hur svårt det är för människor som har hamnat i en skuldfälla att få skuldsanering. I programmet kunde vi följa Monica som hade haft ett eget företag som gått i konkurs. Hon fick då stora skulder på cirka 250 000 kronor som hon inte hade någon möjlighet att betala. Idag har hon ett arbete med en hyfsad lön. Trots detta har Monica inte någon möjlighet att betala tillbaka de skulder hon ådragit sig då hon var egen företagare. Monica vill göra rätt för sig och bli kvitt de gamla skulderna. Hon lyckades låna ihop 100 000 kronor av sina vänner. I TV-programmet visades att Monica nu stod inför en svår uppgift, att genom förhandlingar med borgenärerna försöka få ner sina skulder till just dessa 100 000 kronor. Om hon skulle klara av att betala igen allt på en gång så efterskänker borgenärerna resterande skulder och Monica blir skuldfri. Eftersom Monica ville göra något åt sin ekonomiska situation började hon med att ringa runt till sina borgenärer för att försöka få ackord¹ på sina skulder. Efter en första förhandling med borgenärerna fick hon ner skulderna till 150 000 kronor. Tyvärr räckte hennes lån från vännerna inte hela vägen, vilket gjorde att hon bestämde sig för att höra om bankerna var intresserade att låna henne resterande 50 000 kronor. Monica besökte fem olika banker, bland dem den bank som hon är kund i, men eftersom hon hade betalningsanmärkningar registrerade på sig var ingen av bankerna villig att hjälpa henne.

Många människor hade sannolikt i detta läge givit upp men Monica hade en otrolig styrka och hon gjorde ytterligare ett försök att få ner skulderna. Hon lyckades ytterligare förhandla ner skulderna till 114 000 kronor, men fortfarande fattades det 14 000 kronor. Utan de 14 000 kronorna kommer hon se sin skuld att åter stiga till 250 000 kronor som de var från början.

¹ Skuldnedskrivning genom en frivillig uppgörelse mellan en gäldenär och dennes borgenärer.

Denna skuld kommer hon aldrig att kunna betala tillbaka och den kommer att växa med ränta, och borgenärerna får inte igen sina pengar. Som tur är hade Monica riktigt goda vänner och hon fick låna resterande 14 000 kronor.

1.2 Problemdiskussion

I mitten av 1980-talet avreglerades den svenska kreditmarknaden och under senare delen av 1980-talet fördubblades hushållens nettobelåning hos banker, bostadsinstitut och finansbolag. Under denna period var det förhållandevis billigt att låna till konsumtion och investeringar. Inflationen var hög och i kombination med det dåvarande skattesystemet stimulerade detta till skuldsättning. Situationen förvärrades genom att fastighetsvärdet sjönk och en ökad arbetslöshet. I och med detta fick många privatpersoner och näringsidkare som tvingats i konkurs eller av någon annan anledning fått upphöra med sin verksamhet stora skulder. De var med andra ord överskuldsatta eftersom de inte skulle klara av att betala tillbaka sina lån under sin livstid. Det var under denna period som behovet av en skuldsaneringslag föddes. Skuldsaneringslagen 1994: 334 hade föregåtts av utredningar som var gjorda av bl.a. konsumentverket och riksdagens revisorer. Innan lagen kom 1994 var det vanligt att man använde sig av personliga konkurser. Detta innebar att man inte fick bestämma över sin ekonomi under konkurstiden. Dessutom blev man inte skuldfri vid en konkurs, skulderna som blev kvar efter konkursen kunde gäldenären krävas på senare.

Om man ser på dagens lånemarknad kan man dra paralleller till hur lätt det var att låna pengar under 1980-talet. Idag kräver låneinstituten ingen större säkerhet för att ge lån. De låga räntorna är en av faktorerna till att många lånar idag, de påverkas genom lättillgänglig reklam där man annonserar om snabba pengar. Det förekommer också mer direkt reklam. När man exempelvis går in i en elektronikaffär erbjuds man av försäljaren ” låna räntefritt i sex månader” eller ” betala inte nu utan om sex månader”. Detta gör att man i stundens hetta inte tänker sig för, utan slår till. När väl dagen kommer och det är dags att betala har kunden kanske inte möjlighet. Vid en utebliven betalning kan lånet bli väldigt mycket dyrare genom att företaget tar ut ockerränta.

Många som lånar ligger precis på gränsen. Vissa amorterar inte, utan betalar endast räntan. När räntorna höjs, kan de inte betala av lånet och hamnar lätt i en skuldfälla.

För vissa har det gått så långt att de aldrig kommer att kunna betala av sina skulder. För att kunna reda ut sin ekonomiska situation behöver de skuldsanering.

En skuldsaneringsprocess har flera olika steg. Där första steget enligt skuldsaneringsprocessen kräver att den skuldsatte tar första steget. Det s.k. egenförsöket innebär att den skuldsatte försöker förhandla med borgenärerna för att få till stånd en betalningsplan eller ett ackord. Ett ackord innebär att gäldenären får skulderna nedskrivna med kravet på att man betalar allt på en gång.

1.3 Problem och syfte

Efter att sett Uppdrag Granskning ville vi undersöka hur skuldsaneringssystemet fungerar. Hur ser regelverket ut? Hur är skuldsaneringssystemet uppbyggt? Fungerar systemet eller sätter det stopp för enskilda individer som vill göra rätt för sig? Vi vill även undersöka hur olika intressenter ser på skuldsaneringssystemet.

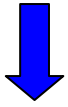
Sammanfattningsvis är uppsatsens syfte att belysa för- och nackdelar med skuldsaneringssystemet.

1.4 Avgränsningar

Vi kommer att avgränsa oss till att behandla skuldsaneringen ur svenska borgenärer och gäldenärers perspektiv. Vi kommer att i första hand belysa vad borgenärer och gäldenärer anser om skuldsaneringssystemet och skuldsaneringsprocessens tre steg.

1.5 Disposition

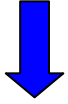
Inledning

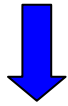
Metod

Teori

Empiri

Analys

Slutsats

Här beskriver vi uppsatsens bakgrund, problemdiskussion, problemformulering, syfte, avgränsningar och disposition.

Här beskriver vi uppsatsens metodval, datainsamlingsmetod och tillvägagångssätt.

Här beskrivs de teorier som vi anser är relevanta för vår uppsats.

Här redovisar vi våra intervjuer och sammanställning av relevant litteratur.

Här redovisar vi vår analys, där vi kopplar vår teori med vårt empiriska material.

Här väver vi in våra egna slutsatser och besvarar vår frågeställning.

2 Metod

Detta kapitel beskriver vilka olika metoder vi har använt vid genomförandet av uppsatsen. Kapitlet tar även upp datainsamlingsmetod och hur vi har gått tillväga.

2.1 Metodval

Man brukar skilja på två huvudformer av undersökningsmetoder, kvalitativa och kvantitativa. Det centrala vid kvalitativa metoder är att den skapar en djupare förståelse för problemet man studerar. Helhetsförståelsen är också central. Fördelar med kvalitativ metod är att den förespråkar närhet och flexibilitet, nackdelarna med metoden är att den är resurskrävande och att det är svårt att dra generella slutsatser. Vid kvantitativ metod används statistik och matematik flitigt. Den kvantitativa metodens fördelar är att den är standardiserad och därför lätt att behandla. Resultaten kan användas för att generalisera. Nackdelarna med den är att den kan uppfattas ytlig.

Vi har i vår uppsats valt att använda oss av kvalitativ metod. Anledningen till att vi valde denna metod beror på att den förespråkar en djupare förståelse av den problemformulering som vi undersökte.²

2.2 Datainsamlingsmetod

Det finns två olika slags data, sekundärdata och primärdata. Sekundärdata innebär data som är insamlad av andra personer, medan primärdata betyder information som forskaren själv samlat in och sammanställt. Primärdata är ny data som man inte haft tillgång till innan. Hur data samlas in och hur den används är viktigt att tänka på för att kunna få ut rätt information av insamlingen.³

² Andersen, I. (1998). *Den uppenbara verkligheten*.

³ Andersen, I. (1998). *Den uppenbara verkligheten*.

Våra sekundärdata har vi inhämtat från litteratur på Malmö Stadsbibliotek och från Högskolans bibliotek. Vi har hämtat information från databaser och från Internet. Vi har läst igenom böcker och artiklar och har sedan sammanställt det viktigaste. Vi valde att samla in våra primärdata genom att genomföra intervjuer, samt använde vi oss av redan sammanställt material angående vad gäldenärer och borgenärer allmänt anser om skuldsaneringsystemet.

2.3 Tillvägagångssätt

Vårt första ämnesval var finansiell rådgivning, men efter att vi börjat söka litteratur insåg vi att det inte fanns tillräckligt med information. I samband med detta sände SVT ett program om skuldsanering, vilket väckte vårt intresse.

När vi började söka information om skuldsanering fann vi att det fanns relevant information att inhämta. Vi började fundera på vilket problemområde vi skulle rikta in arbetet på. Efter en del diskussioner valde vi att undersöka för- och nackdelar med skuldsaneringsystemet. När vi hade inhämtat våra sekundärdata började vi fundera över hur vi skulle gå tillväga för att få in empiriskt material.

Vi valde att genomföra intervjuer, baserad på en standardiserad intervju. Denna metod är en av de vanligaste kvantitativa teknikerna, för insamling av verbala svar. Till skillnad från den ostrukturerade intervjun kommer frågorna i den standardiserade intervjun i en viss ordningsföljd. Denna ordningsföljd bestäms på förhand. Genom att göra intervjuer så fanns det möjlighet till att ställa följdfrågor för att få relevanta svar till vår problemformulering i arbetet.

Vi valde att intervjua borgenärer för att kunna få deras syn på dagens skuldsaneringsystem. När vi skulle intervjua våra borgenärer utarbetade vi ett frågeformulär. Frågorna som vi använde oss av kom främst från redan utarbetat material som använts i tidigare intervjuer till samma målgrupp. Vi hämtade frågorna från boken *Utvärdering av skuldsaneringslagen* som är utgiven av Konsumentverket. Vi valde att intervjua följande borgenärer, Intrum Justitia, Kristianstads Sparbank, AB Kristianstadbyggen (ABK) och en privat borgenär. Anledningen till att vi valde just de här borgenärerna var att vi ville ha så olika borgenärer som möjligt, så vi kunde få så stor dynamik som möjligt i arbetet.

Innan vi genomförde själva intervjun, kontaktade vi företagen per telefon och skickade därefter ut våra frågor till respektive företag. Detta för att de skulle få en möjlighet att tänka och reflektera över våra frågor innan de besvarades. Vi ville i så stor utsträckning som möjligt få personliga intervjuer, men vi förstod ganska snart att företagen inte hade tid att genomföra personliga intervjuer. Vissa av företagen var inte intresserade av att hjälpa till utan vi blev hänvisade vidare. Ett exempel är Telia Sonera, som hänvisade oss vidare till Intrum Justitia, vilka vi redan var i kontakt med. Två av företagen, ABK och Intrum Justitia var intresserade av undersökningen men på grund av tidsbrist ville de svara via mail. Detta accepterade vi eftersom vi hade insett att det var problem att få tag i intresserade företag. Om vi hade några frågor eller oklarheter var vi välkomna att kontakta dem igen.

Vi fick två personliga intervjuer, en med Kristianstads Sparbank och en med den privata borgenären Camilla. Den 11/5-2005 klockan 11.00 genomförde vi vår intervju med Susanne, på Kristianstads Sparbank. Den 17/5-2005 klockan 12.00 gjorde vi intervjun med Camilla, den privata borgenären. Vid båda intervjuerna ställde vi följdfrågor och vi antecknade alla tre för att få ett så bra underlag som möjligt.

Förutom intervjuerna har vi dessutom sammanställt material från sekundärdata med borgenärer. Detta material har vi hämtat från boken *Utvärdering av skuldsaneringslagen*. Detta för att kunna få ett ännu bättre urval och en helhetsbild av hur borgenärerna ser på dagens skuldsaneringsystem. En annan anledning till varför vi valde det var att få en bättre grund att stå på när vi gjorde vår analys och drog våra slutsatser.

Till den privata borgenären ändrade vi på frågorna för att anpassa vår intervju till en privatperson. Detta berodde på att en del frågor var direkt kopplade ur ett företags perspektiv och som en privat borgenär inte direkt kan svara på. Vi anpassade därför frågeformuläret till den privata borgenären för att få mer relevanta svar.

När vår empiriska information gällande borgenärer var klar, ville vi få tag i information om gäldenärernas synvinkel. Eftersom det är känsligt att få en intervju med en gäldenär på grund av sekretess och tystnadsplikt, valde vi att använda oss av konsumentverkets bok *Utvärdering av skuldsaneringslagen*. I boken har konsumentverket gjort intervjuer med ett antal gäldenärer om vad de anser om skuldsaneringsystemets för- respektive nackdelar.

Vi försökte att dela in gäldenärerna i olika grupper för att undersöka skillnaden mellan dem. Det var svårt att sätta in gäldenärerna i olika grupper. Vi kunde urskilja två grupper, högutbildade och lågutbildade.

2.4 Kritik

Efter att har genomfört detta arbete anser vi att vi kanske skulle ha gjort vissa saker annorlunda än vad vi har gjort. Ett exempel är vårt frågeformulär som vi kunde ha gjort annorlunda. På frågan angående om vad borgenärerna anser om det nya lagförslaget, kom vi fram till att av de borgenärerna vi intervjuade hade endast ett fåtal kompetens att svara på det. De var inte så insatta i det och det gjorde att vi inte kunde göra någon bra analys av den frågan. En annan svaghet med vårt frågeformulär är att vi saknar en fråga om vad de anser om nuvarande skuldsaneringsmodellerna. Det hade varit intressant att få reda på det eftersom att det är en av de verktyg som står till förfogande för gäldenären när de skall förhandla med borgenärerna.

Under arbetets gång ändrade vi oss, angående vilka borgenärer vi skulle intervjua. Från början hade vi tänkt intervjua kronofogdemyndigheten och kommunens budgetrådgivare men när vi sedan hade tänkt igenom syftet kom vi fram till att de inte skulle tillföra uppsatsen något. När vi hade sammanställt och analyserat materialet insåg vi att dessa borgenärer i alla fall skulle ha varit med.

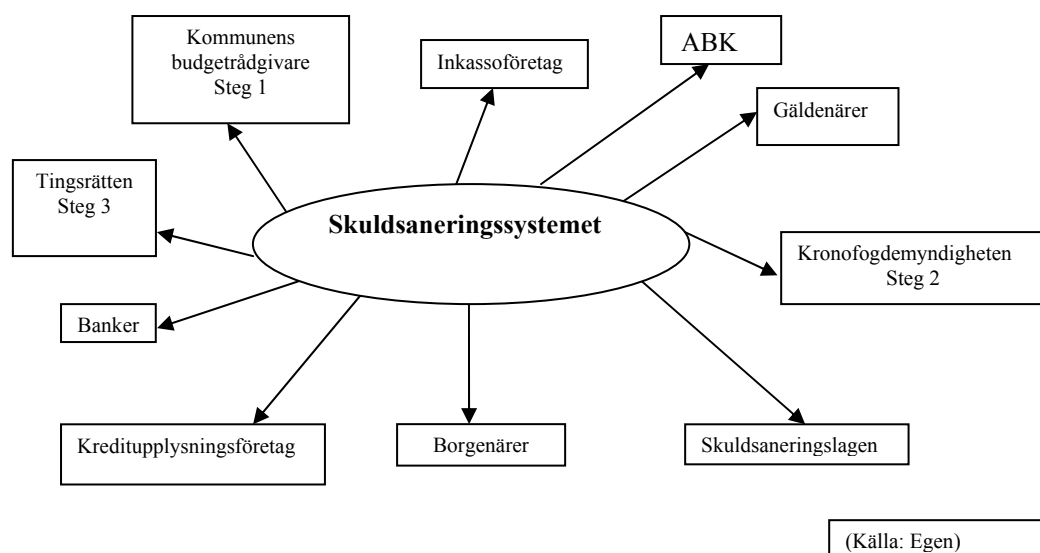
Slutligen anser vi att vi skulle ha använt i större utsträckning flera egna intervjuer, för att få en mer helhetsbild. Men dock är det material som vi använt oss av tillförlitligt, så vi tycker att det material som vi använt oss av ändå har givit oss en bra helhetsbild av borgenärerna och gäldenärernas syn på skuldsaneringssystemet.

3 Teori

I detta kapitel följer en sammanställning av de teorier vi använt som stöd för våra empiriska undersökningar. Kapitlet inleds med att beröra intressentmodellen för att därefter beskriva skuldsaneringslagen. Vi kommer dessutom att beskriva andra intressenter för att ge en överblick av skuldsaneringsystemet.

3.1 Intressentmodellen

I denna intressentmodell nedan har vi tolkat de olika intressenter som vi anser ingår i skuldsaneringsystemet. Vi har ansett att själva skuldsaneringsystemet är utgångspunkten. Detta för att skuldsaneringsystemet berör de här intressenterna och alla intressenter berörs av det här på olika sätt i systemet. Vi kommer i vår uppsats att undersöka och analysera utifrån de intressenter som finns med i modellen. Vi har även konstaterat att en viktig del i modellen är själva skuldsaneringslagen, eftersom nästan hela systemet bygger på denna lag.

3.2 Skuldsaneringslagen

4 § Skuldsanering får beviljas en gäldenär med hemvist i Sverige som

Är fysisk person, om

1. han är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid och

2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom.

Den som är folkbokförd i Sverige skall vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 skall särskilt beaktas skuldernas ålder, omständigheterna vid deras tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och att på egen hand nå en uppgörelse med sina borgenärer samt det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.⁴

I lagens mening avser skuldsanering både frivillig skuldsanering som fastställs av kronofogden och tvingade skuldsanering som beslutas av allmän domstol. Betydelsen av en beslutad skuldsanering är att den skuldsatte under en period skall leva på begränsad ekonomisk resurs, i regel rör sig denna period om 5 år. Det överskott som förhoppningsvis finns kvar skall fördelas mellan borgenärerna. I samråd mellan gäldenären och kronofogdemyndigheten upprättas en betalningsplan. Denna betalningsplan fastställs när beslutet om skuldsanering tas, men finns det inget överskott upprättar man istället en nollösning.

⁴ Skuldsaneringslagen. 1994:334

Syftet med skuldsanering är att svårt skuldsatta människor ska få en möjlighet att lösa sina ekonomiska problem och får på så sätt en chans till ett nytt drägligare och samhällsnyttigare liv. Systemet ska även hjälpa borgenärskollektivet genom att gäldenären vanligen betalar mer genom att få skuldsanering än vad de annars hade gjort.

För att kunna få skuldsanering måste vissa krav vara uppfyllda, man ska ha sin hemvist i Sverige vilket innebär att man är bokförd i Sverige. Kravet på hemvist har inget med nationalitet att göra utan det markerar att skuldsanering bör komma ifråga hos dem som har en fast anknytning till Sverige. Ett annat krav för att få skuldsanering är att man skall vara privatperson och inte vara näringsidkare. Trots det omfattar skuldsaneringslagen de gäldenärer som har skulder sedan de tidigare har bedrivit näringsverksamhet.

En annan förutsättning för att få skuldsanering är att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att man inte kommer att klara av att betala skulderna inom en överskådlig tid. Hur stora skulderna ska vara för att få skuldsanering finns inte definierat utan man uttrycker sig så att det som är en stor skuldbörda för den ene kanske inte är det för den andre. Varje fall skall bedömas individuellt utifrån de rekvisit som finns till hands. Vad man däremot betraktar är nettoskuldbördan vilket menas den återstående skuldbörda efter det att gäldenären har realiserat egendom som den enskilde och dennes familj inte är i oundgängligt behov av. Man måste avyttra sin dyra bostad, sommarhus, bil, båt etc. innan skuldsanering kan komma ifråga.

Skuldernas ålder har en stor betydelse, ju äldre skulderna är desto mer kan de tynga gäldenärens ekonomi. Normalt bör det ha gått ett antal år från det att problemen med överskuldssättning först visade sig. Det har att göra med att den skuldsatte själv först måste försöka att lösa sina ekonomiska problem.

Hur skulderna har uppkommit är en viktig omständighet att betrakta. När kronofogden tittar på om det är skäligt att ge skuldsanering gör de en bedömning med hänsyn till de omständigheter som har orsakat skuldernas uppkomst. Kronofogden kontrollerar att den sökande inte har ökat sina skulder när gäldenären redan var djupt skuldsatt.

De undersöker även att skulderna inte kommer från lyxkonsumtion vilket man kan definiera som att gäldenären har, genom överkonsumtion och dyra varor, förorsakat sig en stor skuldbörda som denne inte klarar av att betala. Kronofogden menar att har de fortsatt att ha dyra vanor efter de fått betalningssvårigheter så kommer det troligen att vara dem till nackdel.

Generellt kan man säga att ju större risk en gäldenär tar ju större är risken för att gäldenären inte ska kunna betala tillbaka sina förpliktelser mot borgenären. Detta kan göra det svårare att få rätt till skuldsanering. Gäldenären ska alltid se till att ha en viss marginal i sin ekonomi.⁵

3.3 Skuldsaneringssystemet

Skuldsaneringssystemet är uppbyggt på tre olika steg. Syftet med de olika stegen är att individen skall komma överens om en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer. När inte första steget fungerar får gäldenären gå vidare till nästa steg.

Nedan beskriver vi vilka steg som finns till förfogande för den enskilda gäldenären:

3.3.1 Steg 1

När gäldenären inser att man inte kan betala sina skulder skall man genast kontakta sina borgenärer. Där skall denne redogöra för sin ekonomiska situation och förklara varför man inte kan betala sina skulder. Genom att göra på detta sätt kan man försöka nå en överenskommelse direkt med sina borgenärer. Annars är det risk att man får ökade kostnader i form av dröjsmålsränta och indrivningskostnader.

Den enskilde gäldenären går igenom sin ekonomi och gör upp en budget. Kommunens budget- och skuldrådgivare kan hjälpa den enskilda individen med att upprätta en hushållsbudget. Det finns redan utarbetade genomsnittsbelopp som kan användas när man skall upprätta en budget, så kallade förbehållsbelopp. Det som eventuellt blir över kallas betalningsutrymme och ska gå till återbetalning av skulder. Det belopp som blir över skall fördelas mellan borgenärerna i proportion till skuldernas storlek.

⁵ Hellers, T och Mellqvist, M. (1995). *Skuldsaneringslagen – en kommentar*.

Om en ekonomisk uppgörelse nås är det gäldenärens ansvar att pengarna betalas till rätt borgenär och i rätt tid. Om inte en uppgörelse kan nås kan individen omarbeta sitt förslag och om borgenärerna fortfarande säger nej kan gäldenären gå vidare till steg 2.⁶

3.3.2 Steg 2

Detta steg innebär att gäldenären ansöker om frivillig skuldsanering hos kronofogden. När skuldsaneringsenheten har granskat ansökan och bedömer att individen uppfyller de kriterier som ställs enligt skuldsaneringslagen meddelas gäldenären att ansökan är godkänd. Efter att beslutet är fattat tilldelas gäldenären en skuldsaneringshandläggare som sedan utarbetar ett förslag till skuldsanering. Kreditupplysningsföretagen kommer att meddelas av kronofogden att skuldsanering har inletts. Dessutom kommer kronofogden att kontakta alla borgenärer som har en fordran på gäldenären.

När utredningen är klar har ett förslag arbetats fram tillsammans med gäldenären. Kronofogdemyndigheten har kommit fram till förslaget genom att ha gått igenom gäldenärens samtliga tillgångar och skulder, detta leder fram till en betalningsplan. Den bestäms utifrån individens betalningsförmåga och den löper normalt under 5 år. Därefter skickar man ut förslaget till samtliga borgenärer, där de får ta ställning till förslaget. Om samtliga godkänner planen så verkställs beslutet om frivillig skuldsanering av kronofogden. Detta innebär att gäldenären skall fullfölja betalningsplanen och när man har fullföljt sina åtaganden avskrivs kvarvarande skulder från betalningsplanen.⁷

⁶ www.Skatteverket.se/kronofogden/skuldsanering
Riksskatteverket. (2002). Skuldsanering.
www.kuluttajavirasto.fi/user/loadFile.asp?id=4082

⁷ www.Skatteverket.se/kronofogden/skuldsanering
Riksskatteverket. (2002). Skuldsanering.
www.kuluttajavirasto.fi/user/loadFile.asp?id=4082

3.3.3 Steg 3

Om någon av borgenärerna inte accepterar förslaget i steg 2 kan gäldenären gå vidare till tingsrätten. Gäldenären skickar då in en ansökan till tingsrätten om tvingande skuldsanering. Innan tingsrätten avgör ärendet kallas gäldenären och samtliga borgenärer till ett möte för att diskutera situationen. Detta kan även ske skriftligt genom att borgenärerna skickar in sina synpunkter där de anger orsaken till varför de motsätter sig en skuldsanering.

När tingsrätten har fått in borgenärernas synpunkter på ärendet och granskat alla förutsättningar och hinder för skuldsanering, avgör tingsrätten om ärendet skall avslås eller godkännas. Om ansökan avslås kan gäldenären överklaga till hovrätten. För att hovrätten skall pröva ärendet krävs det att de utfärdar ett prövningstillstånd.

När däremot tingsrätten godkänner ansökan utses en oberoende utredare. Utredaren har till uppgift att utarbeta ett förslag till ett betalningsprogram. Utredaren granskar då alla gäldenärens inkomster, utgifter, eventuell förmögenhet och skulder. När utredaren är klar med sitt förslag ges ännu en möjlighet för alla parter att ge sina synpunkter på innehållet i betalningsplanen. Efter det lämnar utredaren in förslaget till betalningsprogram hos tingsrätten för fastställande.

Den största skillnaden mellan de föregående stegen och steg 3 är att när tingsrätten har beslutat om skuldsanering, då kan inte enskilda borgenärer motsätta sig en skuldsanering utan beslutet är tvingande för borgenärerna. Dessutom regleras endast steg 2 och 3 av skuldsaneringslagen.⁸

⁸ www.Skatteverket.se/kronofogden/skuldsanering
Riksskatteverket. (2002). Skuldsanering.
www.kuluttajavirasto.fi/user/loadFile.asp?id=4082

3.4 Vad kan hända under skuldsaneringsperioden

Under skuldsaneringsperioden som normalt varar i 5 år lever gäldenären på existensminimum. Alla inkomster därutöver går till att betala av skulderna. Om gäldenären har fullföljt sin betalningsplan blir denne fri från sina skulder. Men 5 år är lång tid och mycket kan hända. Vad som kan inträffa är att gäldenären kan förbättra sin ekonomiska situation genom ett mer välbetalt arbete, eller att gäldenären inte kan fullfölja sin betalningsplan. Då kan antingen gäldenären eller borgenären ansöka om en omprövning av skuldsaneringsbeslutet hos tingsrätten.

För att en ansökan om ändring av betalningsplanen skall godtas av tingsrätten krävs vissa kriterier. Några av kriterierna är, gäldenärens betalningsförmåga långsiktigt försvagats eller förbättrats. Ett annat kriterium är om gäldenären fått ett arv eller en gåva. Om gäldenärens betalningsförmåga förbättras, skall gäldenären i första hand följa bestämmelserna om tilläggsbetalning som angetts i betalningsplanen.

När gäldenären inte kan fullfölja sina åtaganden i betalningsplanen, kan borgenären begära utsökning genom att kräva det belopp som denne har rätt till enligt betalningsplanen. Detta kan bara ske när det gått tre månader från att delbetalningen försumrades. Borgenären kan dessutom begära hos tingsrätten att hela betalningsplanen skall förfalla.⁹

3.5 Vad finns det för olika skuldsaneringsmodeller

Det finns olika förslag till uppgörelse som gäldenären kan använda sig av vid skuldsanering. Det finns sju olika modeller som man kan använda var för sig eller kombinera. Den vanligaste modellen som används i steg 2 och 3 är en betalningsplan. De andra alternativen används oftast när gäldenären förhandlar på egen hand med sina borgenärer.

⁹ www.kuluttajavirasto.fi/user/loadFile.asp?id=4082
www.Skatteverket.se/kronofogden/skuldsanering

Avbetalningsplan

Om gäldenären har fått en extra hög räkning i slutet av månaden som denne inte hade väntat sig, då kan gäldenären kontakta det aktuella företaget för att komma överens om en avbetalningsplan. Detta betyder att man betalar räkningen i delsummor varje månad istället för att behöva betala hela beloppet innan förfallodagen. Detta gynnar både gäldenären och borgenären genom att man visar att man vill göra rätt för sig.

Minska amorteringarna

Om gäldenären har ett lån som han känner att han inte klarar av att betala enligt överenskommelsen, kan gäldenären begära att få en lägre amortering varje månad hos kreditgivaren. Nackdelen med detta är att återbetalningstiden blir längre och totalkostnaden för lånet blir högre.

Sänk eller frys räntan

Gäldenären kan försöka förhandla fram lägre ränta eller fryst ränta. Fryst ränta innebär att räntekostnaden blir noll. Lyckas man med något av ovanstående alternativ kan man välja att amortera tillbaka lånet snabbare eller att månadsbetalningarna blir lägre.

Saneringslån

Ett saneringslån innebär att man ersätter alla gamla skulder med ett enda lån med lägre amorteringar och lägre ränta. Det kan vara svårt att få ett saneringslån på banken, men vissa kommuner erbjuder sociala krediter. Behöver gäldenären en borgen för att han skall få lånet kan han ansöka om det hos garantistiftelsen. Kravet för att de skall bevilja lånet är att gäldenären behöver borgen för högst 306 000 kronor och att återbetalningstiden är max 8 år. Fördelen med ett saneringslån är att skulderna blir lägre och att lånet kan betalas snabbare. Dessutom kan det vara lättare för den enskilde gäldenären att bara ha en borgenär att betala till.

Amortera först kapitalskulden och sedan ränteskulden

Istället för att man betalar av skulden genom en räntedel och en amorteringsdel varje månad, kan gäldenären ansöka om att betala först kapitaldelen och sedan ränteskulden. Detta innebär att skulden betalas av snabbare som i sin tur ger lägre kapitalkostnad på lånet. Det gäller endast om gäldenären slipper betala ränta på ränta.

Ackord

Ett ackord innebär att man skriver ner skulderna till en viss procent av den ursprungliga skulden. Det betyder att resterande del av skulden inte behövs betalas förutsatt att gäldenären betalar det som återstår på en gång vid uppgörelsen.

Betalningsplan

En betalningsplan bygger på tanken att gäldenären skall betala sina skulder efter sin betalningsförmåga. Detta innebär att gäldenären erbjuder borgenärerna att betala av sina skulder varje månad i proportion till skuldernas storlek. En betalningsplan varar normalt i 5 år och därefter avskrivs resterande belopp.¹⁰

3.6 Vilka skulder ingår i skuldsaneringen

Vid skuldsanering är huvudregeln att alla skulder och fordringar skall behandlas lika. Det innebär att skuldsaneringen omfattar fordringar som tillkommit dagen innan kronofogdens beslut om att inleda skuldsanering. Övriga skulder som uppkommer därefter omfattas inte av skuldsaneringen. Det innebär att de skall betalas med fulla beloppet.

Skuldsaneringslagen innehåller regler för hur olika typer av skulder skall behandlas vid lagreglerad skuldsanering, skatteskulder, böter och viten prioriteras av kronofogdemyndigheten. Det innebär att så länge gäldenären har dessa skulder är det nästan omöjligt för andra borgenärer att få ut något via kronofogdemyndigheten.¹¹

¹⁰ Konsumentverket. (1996). *Budgetrådgivning för skuldsatta*.

¹¹ Konsumentverket. (1996). *Budgetrådgivning för skuldsatta*.

Sammanfattningsvis kan man säga att kronofogdemyndigheten prioriterar skulderna enligt följande ordning:

1. Preliminär skatt
2. Underhållsbidrag
3. Kvarstående skatt
4. Skatter och avgifter, böter och viten
5. Övriga fordringar

3.7 Kreditupplysning

Kreditupplysning är till för företag som behöver information om enskilda personer för att kunna göra en kreditbedömning. Anledningen är att de vill få information om hur den sökande har skött sin ekonomi tidigare. Detta görs för att kunna bedöma vilka risker som långivaren tar om kunden får kredit. Med andra ord bygger en kreditbedömning på att det är en liten risk att ge kredit till den som tidigare har skött sin ekonomi och större risk att ge kredit till den som tidigare har misskött sina betalningar.

En kreditupplysning är ekonomisk information om enskilda privatpersoner. Informationen är framför allt inriktad på ekonomiska förhållanden, men även andra personliga uppgifter kan ingå t.ex. om man är gift eller om personen har utvandrat.

En kreditupplysning får endast innehålla uppgift om betalningsanmärkningar som

- har slagits fast av domstol eller annan myndighet
- har lett till beslut om inledande av skuldsanering
- har lett till inställda betalningar
- har lett till ansökan om konkurs eller ackord

En betalningsanmärkning är en ”prick” som visar att man inte har skött sina betalningar. Även om man betalar sin skuld finns betalningsanmärkningarna kvar i registret i minst 3 år om man är privatperson och i minst 5 år för företag. En betalningsanmärkning tillkommer genom att ett kreditupplysningsföretag köper och lämnar ut en uppgift om bristande betalning.¹²

3.7.1 Hur länge finns uppgifterna kvar i registren?

Alla personer över 15 år och som bor i Sverige finns med i kreditupplysningsföretagens register. Man blir automatiskt registrerad vid betalningsförsummelse och kan inte bli struken ur registret. Men det finns regler som reglerar hur länge och när uppgifter inte längre får användas. De här reglerna har tillkommit för att inte belasta de personer som ådragit sig enstaka betalningsanmärkningar för all framtid.

Det har också tillkommit en ny regel i sekretesslagen som säger att om en skuld betalas innan kronofogdemyndigheten har fattat beslut i ärendet, ska uppgiften sekretessbeläggas och får inte läggas in i kreditupplysningsregistren. Men om samma person inom 2 år får ytterligare en betalningsanmärkning, lämnas båda uppgifterna ut till kreditupplysningsföretagen för registrering. Denna regel har tillkommit för att minska konsekvenserna av enstaka betalningsförsummelse.¹³

3.8 KRONOFOGDEMYNDIGHETENS UPPBYGGNAD

Kronofogden har genom svensk lag fått i uppdrag att se till att alla gör rätt för sig. De har inga egna intressen i att driva in pengar, målet är att se till att få ner antalet gäldenärer, eller antalet skuldsatta hos kronofogden. De handhar två sorters krav:¹⁴

1. Enskilda mål vilka innefattar banklån, hyror, kontokort och liknande fordringar som kommer från privata fordringsägare.
2. Allmänna mål är skulder som tillhör staten hit hör skulder som skatt, böter, offentliga skulder, studieskulder och övriga fordringar från stat och kommun.

¹² www.datainspektionen.se

¹³ www.datainspektionen.se Vårt att veta om kreditupplysningar

¹⁴ Kronofogdemyndigheten. Skuldsanering.

3.8.1 Processen från att man är skyldig pengar till att man hamnar hos kronofogden

Om man är skyldig en borgenär några pengar och låter bli att betala, kan det leda till att borgenären gör en ansökan hos kronofogdemyndigheten om betalningsföreläggande. Därefter registreras ansökan och en delgivning skickas till gäldenären. Efter att man har fått utslaget kommer uppgiften att hamna i kreditupplysningsföretagens register. Om man fortfarande inte har betalat skulden kan borgenären begära att kronofogden driver in skulden.¹⁵

3.8.2 Att driva in en skuld

Borgenären bestämmer hur han vill ha sin skuld indriven. Det finns två olika sätt som borgenären kan begära. Det ena är begränsad tillgångsundersökning. Det innebär att kronofogden delar av månadsinkomsten som kan vara lön, pension, livränta etc. eller så tar man skatteåterbäringen och detta skickas vidare till borgenären. Det andra sättet är att borgenären begär en fullständig tillgångsundersökning som innebär att kronofogden gör en total genomgång av gäldenärens tillgångar. Borgenären kan kräva att kronofogden säljer gäldenärens villa, sommarstuga, bostadsrätt och värdefulla ägodelar för att täcka skulden, de tillgångar som finns på banken kan komma att mätas ut. Försäljningen skall dels täcka skulderna och sedan omkostnaderna som transporter, förvaring, kronofogdens avgift och övriga utgifter.¹⁶

3.9 Rollen som kommunens budgetrådgivare

Arbetet med budgetrådgivning och skuldsanering för människor med försörjningsproblem är en tämligen ny profession under utveckling. Förväntningarna på rådgivarna är stora, i många fall för stora, med hänsyn till de knappa resurserna. Det är viktigt för rådgivaren att ha en viss distans till den egna rollen och granska sig själv i arbetet. Det ligger annars nära tillhands att de egna personliga värderingarna alltför mycket kommer att styra rådgivningen.

Den kanske viktigaste egenskapen hos rådgivaren är att kunna lyssna så att den hjälpsökande uppfattar att man lyssnar. Budgetrådgivaren bör även vara tydlig och uttrycka sig på ett så enkelt och rakt sätt som möjligt. Rådgivaren bör vara en person som accepterar sig själv.

¹⁵ Kronofogdemyndigheten. Konsten att inte förlora allt.

¹⁶ Kronofogdemyndigheten. Konsten att inte förlora allt.

En person som accepterar sig själv och sina briser, har också lättare att förstå andra, vilket är en förutsättning för att vara en ”god rådgivare”. Ha distans till egna värderingar rådgivaren bör vara medveten om sin grupptillhörighet och hur den kan påverka de egna värderingarna.¹⁷

3.10 Förslag till ny skuldsaneringslag

Utredningen har kommit fram till att det nuvarande systemet för skuldsanering är onödigt tillkrånglat, vilket lett till att förfarandet blivit långdraget och omständligt. Utredningens mål har varit att skuldsaneringsförfarandet skall förenklas och effektiviseras. De förslag som utredningen lämnat innebär att det nuvarande förfarandet förändras i tämligen stor omfattning. Utredningen föreslår bl.a. följande: Det s.k. egenförsöket tas bort som ett krav för skuldsanering. Det innebär att en gäldenär inte längre måste göra ett eget försök, för att få till stånd en frivillig uppgörelse med sina borgenärer, innan gäldenären kan ansöka om en skuldsanering. Istället skall den skuldsatte gå direkt till kronofogden. Susanne Höglund Westmark som arbetar på konsumentverket menar att det kan vara svårt för den enskilde att göra en frivillig överenskommelse. Därför krävs det att skuld- och budgetrådgivarna i kommunen hjälper till. Dessutom anser hon nuvarande skuldsaneringsprocess är mycket krånglig.¹⁸

Andra åtgärden i det nya förslaget för att effektivisera skuldsaneringen är att kronofogden ensam beslutar om en skuldsanering. Om en borgenär är mot en skuldsanering idag överlämnas det till tingsrätten. Visserligen ska borgenären även i framtiden kunna överklaga till tingsrätten men då måste denne framföra ett skäl vilket inte behövs idag.¹⁹

3.10.1 Sammanfattning av förslagets huvudpunkter

Egenförsöket

Det s.k. egenförsöket tas bort som ett krav för skuldsanering. Det innebär att en gäldenär inte längre måste göra ett eget försök, att ordna en frivillig uppgörelse med sina borgenärer, innan denne kan ansöka om skuldsanering.

¹⁷ Konsumentverket. (1996). *Budgetrådgivning för skuldsatta*.

¹⁸ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/81/07/915d16e4.pdf>

¹⁹ www.regeringen.se

Kommunens roll

Den kommunala budget- och skuldrådgivningen ges en innehållsmässigt tyngre roll. Detta genom att gäldenären kan få råd och stöd, inte endast med att ansöka om skuldsanering och hjälp vid egenförsöket. Om egenförsöket tas bort frigörs de resurser som gör att budgetrådgivarna kan arbeta i större utsträckning med rådgivning än vad de kan göra idag.

Kronofogdens roll

Kronofogden ska på egen hand fullt ut pröva en ansökan om skuldsanering. Kronofogden har rätt att besluta om en skuldsanering även om en eller flera av borgenärerna är emot förslaget. Ärendet skall således inte längre lämnas över till tingsrätten.

Tingsrättens roll

Enligt den nuvarande skuldsaneringslagen kan kronofogdens beslut överklagas till tingsrätten. Enligt det nya lagförslaget måste borgenären vid en överklagan ange skäl för överklagan vilket inte behövs enligt dagens system.

Betalningsplanen

Vid en sammanvägning av de olika intressen som gör sig gällande vid en skuldsanering, är det enligt utredningens mening nödvändigt att behålla den nuvarande ordningen med en femårig betalningsplan i det stora flertalet skuldsaneringar. Betalningsplanen skall kunna förlängas till högst sju år vid en omprövning.

Uppsamlingskonto

I samband med att ett beslut fattas skall gäldenären i de allra flesta fall öppna ett bankkonto eller liknande, vilket i lagen benämns uppsamlingskonto. Kronofogden beslutar samtidigt hur mycket gäldenären skall sätta in på kontot varje månad. Betalning till borgenärerna skall ske en gång om året via uppsamlingskontot. Härigenom reduceras de tämligen stora kostnader som både gäldenären och borgenärerna har i samband med att gäldenären betalar in varje månad.

Småskulder

I dagens skuldsaneringsystem finns det möjligheter att betala småskulder till enskilda borgenärer. I det nya förslaget tas möjligheten bort för att inte kunna gynna enskilda borgenärer mer än andra. Utredningen har ansett att det inte är skäligt, att den borgenär som har en fordran på t.ex. 700 kronor får fullt betalt medan den som har en fordran på 5000 kronor endast får 500 kronor i de fall där gäldenären skall betala 10 procent av den totala skulden.

Den 10 augusti 2004 lämnade utredare Ralf G Larsson över sitt förslag till en ny skuldsaneringslag till justitieminister Thomas Bodström. Förslaget innebär i korta drag att steg 1 försvinner medan steg 3 omarbetas genom att borgenärerna måste ange ett skäl för att neka kronofogdemyndighetens betalningsplan. Utredningen har föreslagit att den nya lagen skall träda ikraft den 1 januari 2006. Lagförslaget kallas ”Ett steg mot ett enklare och snabbare skuldsaneringsförfarande” SOU 2004: 81²⁰

²⁰ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/81/07/915d16e4.pdf>

4 Empiri

I detta kapitel kommer vi att presentera vårt empiriska material. För att kunna belysa gäldenärerna har vi använt oss av redan färdigt material. Våra intervjuer med våra borgenärer, Kristianstads Sparbank, Intrum Justitia, ABK och den privata borgenären Camilla kommer att visas här. Vi har också gjort en kort introduktion av varje borgenär innan presentationen av intervjun. Vi har även använt oss av litteratur som redan har gjort en undersökning angående borgenärernas åsikter om skuldsaneringssystemet. Detta för att kunna få en generell syn på vad borgenärerna anser om skuldsaneringslagen. Vi får på detta vis en större grund att stå på för att kunna utföra vår analys.

4.1 Högutbildade respektive lågutbildade

Man kan dela in gäldenärerna i två olika grupper. Ena gruppen är de som har ekonomisk kompetens och det är främst de som är högutbildade och egna företagare. De kan också det ekonomiska språket och kreditreglernas komplexitet. Den andra gruppen är de som är lågutbildade. Om man jämför de här två grupperna mot varandra kan man urskilja att de högutbildade försöker i större utsträckning aktivt att komma tillrätta med sina skulder innan de söker skuldsanering än de som är lågutbildade. De högutbildade blir väldigt strategiska och affärsmässiga. De lågutbildade blir däremot ofta apatiska och handlingsförlamade.

Vad som är anmärkningsvärt är att samtliga anser att det är svårt att få till en ackordsuppgörelse eftersom alla borgenärer måste godkänna den. Detta gör att det räcker med ett nej för att en ackordsuppgörelse inte ska bli av. När de olika kategorierna har fått avslag på ackordsuppgörelsen hanterar de sina räkningar på olika sätt. De som har ekonomisk kunskap hanterar räkningarna på följande sätt att de först betalar hyran för att inte bli vräkt. Därefter betalar de el och telefon.

Anledningen till att de lågutbildade inte vill kontakta borgenärerna är att det känns skrämmande. De känner sig underlägsna kunskapsmässigt och att de inte behärskar det juridiska och ekonomiska fackspråket. Detta kan leda till att de känner sig underlägsna mot borgenärerna i en förhandlingssituation. Personer som tillhör denna grupp är mer representerade när det gäller att inte betala räkningar och inkassokrav. De tycker att det redan känns övermäktigt och svårt att det inte spelar någon roll om de betalar eller inte.²¹

4.2 Gäldenärernas syn på skuldsaneringsprocessens tre steg

4.2.1 Steg 1

Gäldenärerna har en väldigt positiv syn av steg 1. En av orsakerna som anges är att bemötandet och stödet som ges i detta steg känns bra. Gäldenärerna anser också att kravet på att få till en överenskommelse med borgenärerna är positivt. Det ger en känsla av att de själva har gjort sitt bästa för att försöka ställa allting till rätta. Detta leder även till att gäldenären får en överblick över lån och räntor vilket de flesta inte har haft någon kontroll på väldigt länge.

När gäldenären kommer i kontakt med kommunens budgetrådgivare känner de att de får en bättre kontroll på sina inkomster och utgifter. Budgetrådgivarnas roll är både presumtiv och har en rehabiliterande funktion. Den rehabiliterande funktionen består till stor del av att rådgivaren visar värme och förståelse. När den skuldsatte väl har kommit till rådgivaren är det viktigt att rådgivaren lyssnar och är förstående eftersom den skuldsatte måste vända ut och in på sig själv. Detta är vad en del gäldenärer anser är fördel med steg 1 medan andra anser sig ha blivit kritiskt behandlade av rådgivare och rent av inte blivit trodda.²²

4.2.2 Steg 2

Åsikterna om steg 2 är varierande men övervägande positiva. En del synpunkter som har uppkommit om vad gäldenärerna anser om handläggarna på kronofogdemyndigheten är att de är kompetenta, lätt att prata med och mänskliga, medan vissa gäldenärer anser att de känt sig ifrågasatta och misstrodda.

²¹ Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

²² Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

Att det är just kronofogdemyndigheten som har hand om handläggningarna i steg 2 innebär att en del personer känner avsmak redan innan de har kommit i kontakt med myndigheten. Detta beror på att kronofogden representerar en myndighet där man har befogenhet att mäta ut och beslag ta såväl lön som ägodelar. De gäldenärer som känner avsmak är främst de som tidigare har varit med om en indrivning eller t ex en exekutiv auktion av sin bostad.

En annan nackdel som gäldenärerna framför är att kronofogdemyndigheten kontaktar arbetsgivaren utan deras vetskap. Det finns en stor misstro mot personer som haft kontakt med kronofogden bland arbetsgivarna. Det finns exempel på gäldenärer som nyligen har fått arbete efter flera års arbetslöshet och där de sedan har fått gå för att chefen har fått brev från kronofogdemyndigheten som vill att arbetsgivaren ska dra av skulden på lönen.

En annan aspekt som framkommer är återigen att flertalet gäldenärer inte behärska fackspråket ordentligt. Framför allt de som har fått avslag har svårt att tolka de brev och skrivelser de får från kronofogdemyndigheten.²³

4.2.3 Steg 3

Även i detta steg är språket föremål för kritik. I de fall där gäldenären har fått avslag förstår de oftast inte varför och i många fall så motiverar inte tingsrätten sina beslut tillräckligt väl. I flera fall använder tingsrätten också sig av samma formulering som i kronofogdemyndighetens beslut, vilket ger en känsla av att man inte har behandlat ärendet ordentligt.

Majoriteten anser att det är viktigt för rättsäkerheten att det finns en tredje instans. Gäldenärerna anser dessutom att väntetiden på att ärendet ska tas upp i tingsrätten har varit lång, men att beslutet kom snabbt.²⁴

²³ Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

²⁴ Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

4.3 Borgenärernas generella syn på skuldsaneringslagen

De flesta borgenärer har en positiv inställning till skuldsaneringslagen, men de är missnöjda med utformningen och tillämpningen av den. De anser att det är bra att möjligheten finns för dem som behöver det. Många menar på att det har blivit lättare att få skuldsanering. En vanlig kommentar är att det var hårdare förr.

Borgenärerna anser att det finns en lucka i lagen angående frivilliga uppgörelser. Om en gäldenär har flera borgenärer kan det vara svårt att få alla att godkänna uppgörelsen. Det räcker med att en säger nej så spricker hela förslaget.

En del borgenärer tycker inte att skuldsaneringslagen behövs överhuvudtaget. De menar på att lagen kan undergräva betalningsmoralen i samhället, i och med att människor kan tro att det alltid går att få en andra chans genom sanering. De tycker att grundregeln i samhället skall vara att alla avtal ska hållas och att skulder skall betalas. Skuldsaneringslagen skall endast tillämpas för de hårdast drabbade och det skall vara svårt att få skuldsanering.

Borgenärerna menar att skuldsaneringslagen kan undergräva rättvisa mellan medborgarna. Det kan sticka i ögonen för vanliga medborgare med nollavtal, när en del blir helt skuldfria vid 40-50 årsåldern, medan andra som har studerat eller köpt ett hus betalar sina skulder hela livet. De anser också att det skall svida för gäldenären ekonomiskt under skuldsaneringsperioden. Under de åren ska man leva på gränsen och betala tillbaka så mycket som möjligt.²⁵

*”Det är ju inte speciellt förtroendeingivande när man hör om någon som köpt möbler för 20 000 kronor strax efter att man beviljats skuldsanering. Under de år man saneras ska man inte ens ha råd att köpa så mycket som en pinnstol tycker jag, det ska var hårt, annars är det inte rätt.”*²⁶

²⁵ Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

²⁶ Konsumentverket. (1996). Citat från en borgenär ur boken *utvärdering av skuldsaneringslagen*.

4.4 Borgenärernas syn på skuldsaneringsprocessens tre steg

4.4.1 Steg 1

Den generella inställningen till steg 1 är att den är onödig. Detta för att många borgenärer säger rutinmässigt nej till en uppgörelse i detta steg. I de fall de säger ja är om gäldenären kan erbjuda något extra, exempelvis längre betalningsperiod än 5 år eller en högre betalningsprocent. Borgenärerna anser också att budget- och skuldrådgivarens neutralitet och kvaliteten på dess utredningar och arbete som görs inte uppnår en tillräcklig standard. Enligt borgenärerna är det inte ovanligt med fel i deras utredningar och detta gör att förtroendet minskar. Exempel på fel kan vara att lånesumman inte stämmer, boendekostnaden har uppgivits att vara 9000 kronor per månad, vilket visar sig vara inklusive amorteringar och inkomsten netto istället för brutto. En annan synpunkt är att de inte har tillräcklig ekonomisk kompetens.

Det finns även positiva synpunkter på steg 1. En del tycker att det är bra att en överkommelse i steg 1 bygger på frivillighet och kan ge mer flexibla lösningar än i steg 2. Några av borgenärerna tycker också att de får mer pengar tillbaka vid uppgörelser i detta steg. De tycker också att kravet på att gäldenären ska ha gjort en egen ansträngning för att få till stånd en uppgörelse innan steg 2 är positivt. Det visar att gäldenären verkligen försöker göra något åt sin situation.²⁷

4.4.2 Steg 2

Majoriteten tycker att steg 2 är bra. Det inger mer förtroende eftersom ärendena här handläggs av en myndighet. Kontakten med kronofogdemyndigheten fungerar bra och man har förtroende för kronofogdemyndighetens sätt att arbeta och deras utredningar. Utredningarna är mer professionella och innehåller mindre fel än budgetrådgivarnas. Borgenärerna anser att förbehållsbeloppen ser olika ut i olika regioner och buffertens storlek. Detta upplevs som godtyckligt och de efterlyser en större enhetlighet.

Borgenärerna upplever också i större utsträckning att kronofogdens handläggare har större förståelse för borgenärens situation och att de gör en mer opartisk utredning än budgetrådgivarna.²⁸

²⁷ Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

²⁸ Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

4.4.3 Steg 3

Den allmänna uppfattningen hos borgenärerna är att det är bra att ärendet kan prövas i en högre instans. Detta ger en mer tyngd i beslutet att en domstol har handlagt ärendet. Många borgenärer upplever att tingsrätten inte prioriterar skuldsaneringsärenden och att tingsrättens beslut oftast följer kronofogdemyndighetens linje. Dessutom är handläggningstiden väldigt lång.

En annan uppfattning som framförs är att praxis skiljer sig på olika platser i landet, vilket naturligtvis inte underlättar borgenärernas tillämpning av lagen.²⁹

4.5 Kristianstads Sparbank

Kristianstads Sparbank är helt fristående och bestämmer själv över vilket utbud av tjänster som banken vill erbjuda. När den första sparbanken startades var idén med verksamheten att den skulle ”verka för ekonomisk frihet genom att få människor att spara”. Sparbank är en bolagsform som innebär att bolaget inte har några aktieägare. En fördel med det är att vinstmedel inte behöver delas ut till aktieägare. Istället kan vinstmedel stanna kvar i bygden, bland annat genom olika sponsringsprojekt.³⁰

²⁹ Konsumentverket. (1996). *Utvärdering av skuldsaneringslagen*.

³⁰ <http://www.kristianstadssparbank.se/>

4.5.1 Intervju med Kristianstads Sparbank

Susanne Persson

Allmänna frågor

Skälen till att en del hushåll hamnar i en ohållbar ekonomisk situation delar Susanne in i två kategorier. Den ena kategorin är oförutsedda händelser som skilsmässa, dödsfall eller arbetslöshet. Plötsliga händelser som förändrar hela livssituationen. Den andra kategorin är ”dumhet”, tanklöshet, att låna med dyra krediter utan att tänka sig för. Susanne menar att det är mycket vanligt att låna med dyra krediter. Det är relativt lätt att få lån, sedan kan det nästan vara dubbelt så hög ränta än en vanlig bank. Idag finns det även ett enormt utbud på avbetalningar i alla dess former, man lockas av hur lätt det är att handla dyra saker. Vid en eventuell betalningssvårighet kan det bli stora ockerräntor.

Det är ofta lågutbildade som hamnar i dessa fällor. En anledning kan vara brist på kunskap eller att de inte läser det finstilta.

Det är ingen typisk person som får skuldsanering, alla olika sorters människor är representerade. En ensamstående sjukpensionär är lite mer representerad.

Efter att ha diskuterat anledningar och typiska hushåll som får skuldsanering kommer vi in på frågan om Kristianstads Sparbanks policy och regler vid kreditprövning, och hur den fungerar. Vid en kreditprövning görs flera olika kontroller. Det finns både intern och extern kontroll. Vid den interna kontrollen kan banken kontrollera om kunden har skött sina tidigare affärer på ett bra sätt. Om kunden använder Internet bank, kan banken undersöka vad man betalar och till vem och även vilka inkomster och utgifter. Detta fungerar dock endast om kunden är bankkund. Vid den externa kontrollen, kan banken kontrollera med upplysningscentralen om kunden har betalningsanmärkningar, civilstånd med mera.

Vid fastighetsköp görs också två kalkyler. Den ena kalkylen är med faktisk ränta och den andra med en räntehöjning med två procent. I kalkylen beräknas inkomster minus bostadskostnader, drift och amorteringar. Det som blir över i kalkylen är det som de har över att leva för. Kristianstads Sparbank kräver att man ska ha 6000 kronor per vuxen och 2000 kronor per barn. Detta innebär att en familj med två vuxna och två barn ska ha 16 000 kronor över för att beviljas lån. Anledningen till att Kristianstads Sparbank har en kalkyl med en räntehöjning med två procent är att de vill se om familjen även har råd med en räntehöjning. Ett annat kontrollsystem som Kristianstads Sparbank använder, är ett scoring-system, som innebär att man börjar på 50 poäng. Kunden kan få både plus och minus poäng, pluspoäng fås vid t.ex. god inkomst och sparande medel och minuspoäng fås vid betalningsanmärkningar kreditupplysningar från UC, bytt civilstånd med mera. Kommer man under 10 poäng avslås låneansökan. Alla de här kontrollerna är viktiga så att ”rätt” personer får lån.

Bedömning av skuldsaneringslagen

Efter de allmänna frågorna om skuldsanering kommer vi in på bedömning av skuldsaneringslagen. Susanne tycker att det är bra att de överskuldsatta får en ekonomisk rehabilitering.

Susanne menar att det finns tre kategorier av skuldsatta. Den första är de som mår dåligt och skäms, tar lång tid på sig innan de söker hjälp, den andra kategorin är de som inte bryr sig ”rycker på axlarna”, söker nästan aldrig skuldsanering. Den tredje kategorin är de kriminella som har satt i system att lura banken.

Det finns många fördelar med skuldsaneringslagen. Det är bra för den enskilda individen, familjen och banken. Banken kan få bort ”hopplösa” fall, sådana personer som t.ex. har betalningsskyldigheter sedan 70-talet. Nackdelarna med skuldsaneringslagen är att det inte föreligger några efterkontroller av kronofogdemyndigheten, ansvaret ligger helt på borgenärerna. Susanne skulle vilja att kronofogdemyndigheten undersökte gäldenärens ekonomi åtminstone två gånger under betalningsplanen som är 5 år.

De som gynnas av lagen är gäldenären och även staten. Staten gynnas därför att t.ex. skatteskulder inte ingår i en skuldsanering. Angående skuldsaneringslagens påverkan på folks betalningsmoral tycker hon att den inte påverkas på ett positivt sätt.

Vår nästa fråga handlar om för- och nackdelar med skuldsaneringsprocessens 3 steg. Vid steg 1 är fördelarna att banken får en bättre utdelning genom att avbetalningsplanen kan sträcka sig längre än de normala 5 åren, som oftast gäller vid en skuldsanering. Nackdelarna är att budgetrådgivarna är ofta dåligt utbildade, vilket leder till ofullständiga ansökningar. Det kan saknas uppgifter angående bostadens storlek, barnens ålder som påverkar betalningsutrymmet.

Fördelarna med steg 2 är att förslagen om skuldsanering är mer bearbetade än i steg 1. Nackdelarna är att banken får mindre utdelning. Om det finns felaktigheter i förslaget från kronofogden som banken upptäcker kan inte kronofogdemyndigheten ändra förslaget, utan är då tvungen att säga nej till förslaget, vilket leder till att man får gå vidare till steg 3. Ett exempel på det kan vara att den skuldsatta har lämnat nettouppgifter istället för bruttouppgifter på lönen. Vid en tvist i steg 3 kan man få en rättvis bedömning, här finns möjlighet att medverka vid tingsrättsförhandlingar.

Företagets krav och hjälp till gäldenären

Kristianstads Sparbanks policy för att hjälpa de som är överskuldsatta, är att de vill att kunden ska ta kontakt med dem. De vill hjälpa till men det måste vara på kundens initiativ. Banken skickar ut ”kontakta oss lappar” till kunden. Men vid utebliven kontakt, använder banken sig av de lagliga medel som står till förfogande, ett exempel är skuldinkasso som ägs av sparbanken. Om kunden tar kontakt med banken kan banken hjälpa till med amorteringsfritt i ett antal månader. I sällsynta fall kan man få en räntenedsättning, men eftersom det är en dyr och krånglig metod för banken används den oftast för stora företag med betalningssvårigheter. Ett tredje sätt är att få ackord, detta gäller speciellt gamla skulder.

Ibland ger Kristianstads Sparbank ett godkännande till en uppgörelse och ibland inte. På den frågan säger Susanne att det gäller att ha en fullständig ansökan, tyvärr får de ofta ofullständiga ansökningar. Det är också mycket viktigt att gäldenären inte prioriterar en borgenär framför en annan. Banken undersöker skuldernas ålder, hur skulderna uppkommit, familjens inkomst och tillgångar. Man undersöker även barnens tillgångar för att kontrollera om föräldrarna har överfört tillgångar till barnen. De undersöker även familjens resekostnader till och från arbetet, bostadens storlek och kostnader, försörjningsplikt, barnens ålder och gäldenärens ålder.

Avslutande fråga

Till sist avslutar vi vår intervju med vår fråga om åsikter om det nya lagförslaget, hon anser att det fortfarande finns brister. Susanne menar på att man inte har lyssnat på borgenärernas kritik tillräckligt mycket. Problemet med att allt ansvar ligger hos borgenären är kvar. Kronofogdemyndigheten kollar inte upp gäldenären under betalningsperioden. Detta kommer inte heller att ändras med det nya lagförslaget. Hon anser också att trenden har varit att besluten om skuldsanering har blivit lättare genom åren.

4.6 Intrum Justitia

Intrum Justitia är ett av Europas ledande företag inom hantering av kundfodringar. Deras verksamhet fokuserar främst på inkassotjänster. Företagets mål är att mätbart förbättra deras kunders kassaflöden och långsiktiga lönsamhet. Intrum Justitia är ett svenskt företag, men har också verksamhet i Europa, huvudkontoret ligger idag i Amsterdam.³¹

4.6.1 Intervju med Intrum Justitia

Monica Persson

Allmänna frågor

Skälen till varför en del hushåll hamnar i en ohållbar ekonomisk situation menar Monica beror på oförutsedda händelser, som skilsmässa, sjukdom och dödsfall. En annan faktor som anses spela en viktig roll är att vissa tvingas sälja sin fastighet till ett lägre pris än vad de hade gett för den. Detta leder då till att man står där med en kvarskuld. Ytterligare en sak som orsakar att man hamnar med betalningssvårigheter är konkurser. Utan att Monica har en statistisk undersökning i ryggen har hon en känsla av att dem som mest förekommer för skuldsanering är en medelsålders, ensamstående kvinna. Detta kan ha att göra med en fastighetsförsäljning till underpris i samband med en skilsmässa.

³¹ www.intrum.se

Bedömning av skuldsanering

Intrum Justitia anser att det är positivt att överskuldssatta får skuldsanering eftersom den både är rehabiliterande och har ett preventivt syfte. Skuldsanering är en bra hjälp för de personer som har hamnat i ekonomiska svårigheter vilka de inte har kunnat påverka. Tyvärr kan det vara kännbart för mindre företag när gäldenären får igenom skuldsanering. Genom att gäldenären får skuldsanering kan de få en möjlighet att lösa sina ekonomiska problem och på så sätt få möjlighet till ett drägligare och ett mer samhällsnyttigt liv. Hos de flesta som har fått skuldsanering kan man se att betalningsmoralen ökar men givetvis finns det alltid de som fortsätter att skuldsätta sig både under och efter skuldsaneringen.

Borgenärerna har blivit mer uppmärksamma genom att man idag är betydligt hårdare när de gör en kreditbedömning av kundens ekonomiska situation. Detta hoppas borgenärerna ska leda till att det i framtiden blir färre skuldsatta.

Monica anser att de olika stegen i skuldsaneringsprocessen är tidskrävande. Under själva handläggningstiden så fryser man skulderna och gäldenären slipper att betala. Detta innebär att gäldenärens eventuella betalningsutrymme inte tillfaller borgenären under handläggningstiden utan gäldenären kan spendera dessa pengar hur den vill.

Företagets krav och hjälp till gäldenären

Intrum Justitia erbjuder olika förslag till betalningsuppgörelser utifrån gäldenärens betalningsutrymme, för att komma till rätta med den skuldsattes ekonomi. Enligt Monica godkänner de ett förslag till uppgörelse i de fall när förslaget från gäldenären erbjuder en högre månadsbetalning än vad de skulle ha erhållit vid en skuldsanering. Intrum Justitia godkänner även en uppgörelse om betalningsplanen är lägre än de fem åren som en skuldsanering är.

På Intrum Justitia ställer de sig positiva till det nya lagförslaget.

4.7 ABK Aktiebolaget Kristianstadsbyggen

ABK, Aktiebolaget Kristianstadsbyggen, ägs av Kristianstads kommun. De bygger nya fastigheter och förvaltar ca 8600 lägenheter som ABK äger. De erbjuder hyresrätter som de anser ger det enastående enklaste och bekymmersfria sättet att bo. Utan insats och med full service i allt som rör fastigheten och lägenheterna, dessutom till konkurrenskraftiga hyror.

Eftersom ABK inte får mer än två-tre förfrågningar varje år från sina hyresgäster finns det inte så mycket material att de hade möjlighet att svara på de allmänna frågorna³²

4.7.1 Intervju med ABK

Elisabet Griwell

Enligt Elisabet ser ABK positivt på att var och en försöker göra sitt bästa för att bli fria från skulderna. Hon anser att det är direkt uppenbart om någon försöker att bluffa sig till en skuldsanering. Elisabet har ingen direkt erfarenhet av vem det är som gynnas av lagen. Hon hoppas att det är ett objektivt omdöme från myndigheterna som ska ge ett rimligt resultat för båda parter. Om skuldsaneringen skulle påverka folks allmänna betalningsmoral har hon ingen åsikt om. Styrkan i processen ligger i att gäldenären tar tag i sin situation.

Vad ABK erbjuder sina skuldsatta hyresgäster är en avbetalningsplan men när det gäller skuldsanering genom myndigheter kommer de först in när de får en förfrågan om skuldsanering. Frivillig skuldsanering går ABK med på om samtliga borgenärer går med på villkoren. Skäl till varför ABK säger nej till en uppgörelse är om gäldenären helt klart skulle klara av att betala skulden genom till exempel en avbetalningsplan.

Någon direkt åsikt om det nya lagförslaget har inte Elisabet men hon anser att det alltid är positivt när någon i den situationen vill göra rätt för sig efter sin förmåga.

³² www.abk.se

4.8 Privat fordringsägare

Bakgrund till gäldenärens skuld

Camilla och hennes man Hans köpte 1992 en fastighet av gäldenären, kallar henne Gudrun. När paret hade tillträtt fastigheten på hösten 1992 började de tycka att det var kallt i huset. Camilla anlidade en hantverkare för att ta reda på vad som var fel i huset. Hantverkaren hade vid ett tidigare tillfälle blivit anlidad av en annan tilltänkt köpare som besiktningsman. Vid detta tillfälle hade han avrått från köp. Det hade visat sig att det fattades brädning under pappen vid takutsprången att det fattades isolering, på vissa delar av ovanvåningen saknades det helt och hållet isolering. Detta var säljaren helt på det klara med och eftersom den förra mäklaren hade avböjt att sälja huset igen hade Gudrun anlitat en ny mäklare. Camilla och Hans valde att ta upp fallet i domstol och domen blev att Gudrun blev skyldig att betala skadestånd på 160 000 kronor samt ränta enligt räntelagen 6 § från den 9 juni 1993 tills betalning sker, till Camilla och Hans.

Trots att Camilla har skickat påminnelser till Gudrun att hon ska betala sin skuld till dem har hon inte gjort det, hon har även avböjt en förlikning. På grund av detta så har Camilla begärt betalningsföreläggande hos kronofogden.

När Gudrun sedan ansökte om skuldsanering blev Camilla en borgenär mot Gudrun. Nu var skulden uppe i 340 000 kronor.

Enligt kommunens budgetrådgivares betalningsplan skulle Camilla få totalt 9869 kronor. Det visade sig att det fanns fler borgenärer och alla utom Camilla var företag. Totalt hade Gudrun 12 stycken borgenärer. Den ende som motsatte sig betalningsplanen var Camilla vilket ledde till att skuldsaneringen till slut kom upp i tingsrätten. Här gick tingsrätten på kronofogdens betalningsplan och det slutade med att Camilla totalt fick 7160 kronor, uppdelat på sju månader.

4.8.1 Intervju med privat borgenär

Camilla Björck

Bedömning av skuldsaneringslagen

Hennes syn på skuldsaneringslagen är att den är snäll och har låga krav på gäldenären. Enligt Camilla borde inte skuldsaneringslagen finnas. Lagen är gäldenärsgynnade och framförallt har lagen inte tagit hänsyn till att det kan finnas privata borgenärer som inte har någon möjlighet att skriva av skulderna vilket en borgenär från ett företag kan. Camilla anser inte att personers betalningsmoral påverkas av att lagen finns.

En nackdel med de olika stegen i skuldsaneringsprocessen anser Camilla är att det är den som säger nej till en uppgörelse av borgenärerna behandlas som omöjlig. Borgenären ses som en bov av de andra parterna för att denne motverkar att gäldenären skall kunna bli skuldfri. I steg 1 är det tänkt att gäldenären själv ska försöka komma till rätta med sina skulder, men tyvärr behöver inte gäldenären göra speciella ansträngningar utan det räcker i stort sätt att få hjälp av kommunens budgetrådgivare att lägga upp en betalningsplan.

En bromskloss i skuldsaneringsprocessen är att det är ringa krav på gäldenären samtidigt som gäldenären ses som ett ”offer” av myndigheterna. Detta leder till att den som är en privat borgenär blir tvungen att vänta på att dennes anspråk kommer fram, vilket i sin tur leder till att man alltid belyser gäldenärens betalningsförmåga och den privata borgenären står där kvar med sina fordringar.

För att kunna hjälpa gäldenären anser Camilla att det beror på hur skulderna har uppkommit och hur många skulder personen ifråga har. Är gäldenären tillmötesgående och verkligen har försökt att betala sina skulder bör man gå med på en betalningsplan för att hjälpa denna person att komma ifrån sin svåra ekonomiska situation.

5 Analys

I detta kapitel kommer vi att sammanföra våra teorier med vår empiriska undersökning för att få fram en analys.

5.1 För och nackdelar med skuldsaneringssystemet

Vi har i vår empiri kunnat utläsa att borgenärerna generellt har en relativt positiv inställning till skuldsaneringslagen. Det är bra att det finns en möjlighet för enskilda individer att få möjlighet till skuldsanering. Enligt borgenärerna ser de fördelar med lagen genom att den ger människor en andra chans. Den privata borgenären Camilla, är av en annan åsikt, hon är negativ till skuldsaneringslagen. Hon anser att den bara gynnar gäldenären och tar absolut ingen hänsyn till borgenären. Camilla anser att skuldsaneringslagen inte borde finnas överhuvudtaget. Som privat borgenär har man inte möjlighet att skriva av skulderna som ett företag kan. Detta leder att den privata borgenären kan hamna i en svår ekonomisk situation.

Det finns många olika anledningar till att gäldenären hamnar i en ohållbar ekonomisk situation. De borgenärer vi intervjuade hade ungefär samma åsikt om detta. De menade att det ofta berodde på oförutsedda händelser, som skilsmässa, arbetslöshet och dödsfall. I dessa situationer är det en fördel att lagen finns så att dessa personer får en möjlighet att ordna upp sin ekonomiska situation. De borgenärer vi intervjuade ansåg att det är bra att den enbart kan utnyttjas en gång under gäldenärens livstid, annars är det lätt hänt att det sätts i system. Borgenärerna ansåg att det tyvärr har blivit lättare att få skuldsanering idag än när lagen kom 1994.

En anledning som vi också kunde urskilja i vårt arbete är att lågutbildade hade i större utsträckning svårare att förstå fackspråket än de som var högutbildade, detta ansåg även Susanne på Kristianstads Sparbank.

En fördel med skuldsaneringssystemet enligt borgenärerna är att de slipper de administrativa kostnaderna vid återkommande betalningskrav på gäldenären. I annat fall hade borgenärerna fått driva kraven på egen hand i evighet.

En annan fördel med skuldsanering är att gäldenären blir fri efter 5 år, att man då ser ett ljus och blir tryggare. Skuldsaneringen är också rehabiliterande för den enskilde individen.

Efter en skuldsanering aktar sig de flesta för att låna pengar och att köpa på kredit, de har förhoppningsvis lärt sig en läxa. Av dem som klarat av skuldsaneringen säger alla att de känner sig tryggare och mår bättre, medan de som får avslag på ansökan om skuldsanering oftast drar på sig nya skulder och har svårt att ändra sitt ekonomiska beteende. Intrum Justitia anser att det är positivt att överskuldsatta får skuldsanering eftersom den både är rehabiliterande och har ett preventivt syfte. Skuldsanering är en bra hjälp för de personer som har hamnat i ekonomiska svårigheter vilka de inte har kunnat påverka. Betalningsmoralen har faktiskt ökat för de flesta som har fått skuldsanering, men givetvis finns det alltid de som fortsätter att skuldsätta sig både under och efter skuldsaneringen.

Vi fann även nackdelar med dagens skuldsaneringslag. Det var framförallt gäldenärerna som var kritiska till att det är så svårt och smalt att få till en uppgörelse med borgenärerna. De anser också att betalningsperioden har standardiserats, den är nästan alltid på 5 år. Denna period kan kanske ibland kännas för kort beroende på skuldens storlek och gäldenärens ålder. Under den femåriga betalningsperioden kan det hända mycket i ens liv. Gäldenären kan få en bättre ekonomisk situation, ändrat civilstånd, arv och gåvor. Detta kan påverka gäldenärens betalningsförmåga.

Idag är det borgenären som har ansvaret att kontrollera gäldenärens ekonomiska förhållanden under betalningsperioden. Borgenärerna anser att det borde ligga på kronofogdemyndigheten eftersom det är dem som har beslutat om uppgörelsen. Denna bevakning från borgenärens sida är både tids- och resurskrävande. Idag är det i stort sätt omöjligt att få veta om den skuldsatte fått en förbättrad ekonomi vilket skulle medföra att den skuldsatte kunde betala mer till borgenärerna. Idag har gäldenären ansvar att berätta om sin ekonomiska situation ändras. Men vanligtvis upplyser gäldenären endast i de fall där de får en sämre ekonomisk situation. Detta anser Susanne på Kristianstads Sparbank är fel eftersom det borde ligga på myndigheterna att åtminstone två gånger under skuldsaneringstiden kontrollera om gäldenären har fått det bättre ekonomiskt.

Vad borgenärerna idag kan göra är att kontrollera inkomsten genom deklARATIONEN och se om det finns några radikala förändringar. De har ingen möjlighet att undersöka om gäldenären har fått ärva eller vunnit pengar. Det är endast då gäldenären sätter in pengar på den bank som har krav på gäldenären som banken kommer åt pengarna. Om gäldenären sätter in pengarna på en annan bank får den banken inte upplysa om detta på grund av tystnadsplikt.

En annan nackdel var att långa handläggningstider är ytterligare en nackdel, eftersom de personer som fått avslag oftast har ställt in sina betalningar under den tid som utredningen vara. Detta leder till att gäldenärernas skulder ökar genom exempelvis räntor. En genomsnittlig handläggningstid hos kronfogden för ett ärende fram till beslut om frivillig skuldsanering är cirka nio månader. Till detta skall tiden som det tar för kommunen och eventuellt tingsrätten läggas till. Vid ett beslut om avslag är handläggningstiden cirka fyra månader.

Ytterligare en sak som gör att handläggningstiden drar ut på tiden är att det förekommer dubbelarbete, framförallt mellan steg 1 och steg 2. I steg 1 går man igenom gäldenärens ekonomiska situation och utarbetar en betalningsplan till borgenärerna. Om borgenärerna motsätter sig detta förslag så kan gäldenären gå vidare till steg 2, här kommer kronofogden att börja om från början.

Borgenärerna har för det mesta en positiv inställning till skuldsaneringslagen, men de är missnöjda med utformningen och tillämpningen av den. Borgenärerna anser att en del förbättringar kan göras för att lagen ska bli mer borgenärsgynnande. Borgenärernas förslag till förändringar är bl.a. längre betalningsperiod, inga nollbeslut och kronofogden ansvarar för att efterbevaka gäldenärens inkomst.

Monica på Intrum Justitia anser att gäldenärens skulder inte ska få frysas när skuldsaneringsprocessen inleds eftersom gäldenären då slipper att betala. Vilket leder till att gäldenären kan konsumera upp pengar som de istället skulle ha kunnat spara och betalat tillbaka på sina skulder.

Detta är borgenärsmissgynnande och i viss mån gäldenärsmissgynnande, speciellt i de fall där gäldenärerna vill göra rätt för sig. Under denna tid ökar ränta och detta leder till att skulderna stiger.

Tanken med skuldsaneringen var att den största mängden ärenden skulle avgöras i steg 1 men så är det tyvärr inte i verkligheten. Detta beror på att kommunens budgetrådgivare inte sållar tillräckligt och att man från borgenärernas sida alltför ofta säger nej till en frivillig uppgörelse.

5.2 Skuldsaneringsprocessens tre steg

5.2.1 Steg 1

Den generella uppfattningen bland borgenärerna till steg 1 är att de anser den är överflödig, eftersom många borgenärer rutinmässigt säger nej till en uppgörelse. Om borgenärerna godkänner en uppgörelse beror det till stor del på att de blir erbjudna en högre månadsbetalning eller en längre betalningstid än vid en skuldsanering, enligt Monica på Intrum Justitia. Tyvärr är ansökningarna angående betalningsplanen ofta ofullständiga på grund av att budgetrådgivarna saknar kompetens. Detta leder till att bl.a. banken motsätter sig en uppgörelse. Den privata borgenären Camilla anser att vid tolkning av steg 1 i skuldsaneringsprocessen är det gäldenären som skall kontakta sina borgenärer för att få en uppgörelse direkt med sina borgenärer. Camilla anser att verkligheten fungerar på ett annat sätt, oftast kontaktar gäldenären en budgetrådgivare som gör upp en betalningsplan för gäldenären. Hon anser att det är onödigt med egenförsöket i och med att det ändå är budgetrådgivarna som gör jobbet, då kan man lika gärna ta bort steg 1.

Vi har kunnat utläsa att gäldenärerna har en positiv syn på steg 1 i skuldsaneringsprocessen. Anledningen beror på det bemötande och stöd de får av budgetrådgivarna. Genom detta steg får gäldenären en överblick över sina lån och räntor. När gäldenären har fått ett nej från någon av borgenärerna i steg 1, vilket är väldigt vanligt, faller hela uppgörelsen.

5.2.2 Steg 2

Vi kom fram till att majoriteten av borgenärerna tycker att steg 2 är bra. Detta beror på att ärendet handläggs av en myndighet, vilket inger förtroende. Borgenärerna upplever också att kronofogdemyndigheten har större förståelse för borgenärens situation och är mindre partisk än budgetrådgivarna. Susanne på Kristianstad Sparbank anser att det negativa med steg 2 är att det inte går att ändra felaktigheter i förslaget från kronofogdemyndigheten. Detta medför att de tvingas att säga nej till förslaget. Vilket leder till att det går vidare till steg 3. Susanne på Kristianstads Sparbank anser att kronofogdemyndigheten borde kunna rätta till felen och sända ut en ny betalningsplan till borgenärerna. På detta sätt hade flera av ärendena avgjorts i steg 2, vilket i sin tur hade sparat både tid och resurser.

De flesta gäldenärer är positiva till steg 2, men vissa gäldenärer anser att det känns obehagligt att ha med kronofogdemyndigheten att göra eftersom de redan har varit i kontakt med dem. De har kommit kontakt med genom en utmätning antingen på lönen eller av sina materiella tillgångar. Vi har kommit fram till att det sker en del dubbelarbete i och med att kronofogdemyndigheten gör en liknande undersökning angående den skuldsattes ekonomi som kommunens budgetrådgivare redan gjort. Detta leder till ineffektivitet och högre kostnader. Med det nya lagförslaget försvinner steg 1 och detta leder till att man kommer att spara resurser.

5.2.3 Steg 3

Vi kom fram till att den allmänna uppfattningen hos borgenärerna i steg 3 är positiva och att det ger mer tyngd i beslutet när en domstol har handlagt ärendet. Däremot upplevs det som om tingsrätten inte prioriterar skuldsaneringsärenden, vilket leder till långa handläggningstider.

En annan kritik från borgenärerna är att praxis av lagen skiljer sig beroende på var i landet lagen tillämpas. Både borgenärer och gäldenärer anser att tingsrättens beslut ofta går på kronofogdemyndighetens linje. Borgenärerna anser att steg 3 är bra genom att ärendet tas upp i en domstol som kan avgöra det. Men genom det nya lagförslaget har det förbättrats beroende på att borgenärerna nu måste ange ett skäl till varför de motsätter sig kronofogdemyndighetens betalningsplan vilket de inte behöver göra idag.

Vi fann att gäldenären ofta har en neutral bild av steg 3, vilket beror på att det endast innebär en saklig genomgång av kända fakta vid förhandlingen. Men medverkar borgenärerna vid förhandlingen upplever gäldenären nackdelar genom att borgenären agerar på ett aggressivt och hetsigt sätt, för att motsätta sig en skuldsanering.

5.3 Det nya lagförslaget

Susanne på Kristianstads Sparbank var den enda av våra borgenärer som kommenterade närmare om det nya lagförslaget. Hon anser att den nya lagen fortfarande inte tar hänsyn till borgenärerna. Hon tycker att det är mycket som fattas i det nya lagförslaget. Ett exempel på detta är att det fortfarande inte är kronofogdemyndighetens ansvar att undersöka gäldenärens ekonomi under betalningsperioden. Detta kommer fortfarande att ligga på borgenären.

6 Slutsatser

I detta kapitel visar vi våra slutsatser utifrån vår problemformulering och syftet med uppsatsen.

Efter att ha studerat skuldsaneringsystemet och gjort intervjuer har vi fått en del reflektioner på skuldsaneringsprocessen. Skuldsaneringslagen och själva processen är bra på många sätt men tyvärr finns det en del att fundera över och som kan förbättras.

Vi anser att det finns en del flaskhalsar i dagens skuldsaneringsystem, detta leder till att ärenden inte behandlas så effektivt som de kunde ha gjort. Ett konkret exempel på detta är att många av dagens budgetrådgivare är utbildade socionomer och har ingen ekonomisk kompetens, vilket leder till att betalningsplanen i steg 1 oftast får avslag från borgenärerna. Detta beror på att ansökningarna är ofullständiga och felaktiga. Om rådgivarna hade haft ekonomisk utbildning anser vi att många av gäldenärerna hade kunnat få betalningsplanen godkänd redan i detta skede.

Vad vi även kom fram till att det hade varit bättre om det hade funnits någon form av konto hos kronofogden där gäldenären hade varit tvungen att betala in så mycket som möjligt även under tiden som ens skulder är frysta. Dessa pengar skulle utöver betalningsplanen sedan procentuellt fördelas mellan borgenärerna. Detta leder till att borgenärerna får in en större andel av sina fordringar. Vi anser inte att det är rätt att en skuldsatt slipper betala sina skulder under tiden som utredningen pågår.

Enligt skuldsaneringslagen skall alla borgenärer behandlas lika, vi anser att det inte är så i verkligheten. Staten får en särbehandling, den står utanför lagen tydligen.

Skatteskulder ingår inte i skuldsaneringslagen. Detta anser vi är lite märkligt. En privat borgenär kan nästan gå i personlig konkurs när denna inte får in sina pengar, men staten skall till varje pris få in sina pengar före övriga borgenärer. Det anser vi är orättvist.

En annan slutsats vi kan göra är att alla betalningsanmärkningar försvinner efter en genomförd skuldsanering. Det är bra för gäldenären eftersom att denne kan starta upp ett nytt liv. För detta leder till att om gäldenären ansöker om nya lån i framtiden kan inte borgenären se hur gäldenären tidigare har skött sin ekonomi. Det har visat sig att 40 procent av de gäldenärer som tidigare har fått skuldsanering skuldsätter sig igen. Vi anser inte att lagen då uppfyller sitt krav på att vara rehabiliterande för gäldenären. Men vi kan däremot förstå tanken om att gäldenärer skall få en ny chans på lika villkor och att dess historiska försummelser inte skall förfölja dem hela livet. Vi har ett förslag att betalningsanmärkningar skall finnas kvar i registren i minst 5 år efter avslutad skuldsanering, men att kreditgivaren endast skall få information om att den har haft problem innan, men inte hur stora skulderna var eller hur många betalningsanmärkningar gäldenären haft.

Enligt det nya lagförslaget anser vi att regeringen inte har lyssnat tillräckligt på kritiken från gäldenärerna och borgenärerna. Med tanke på att steg 1 och delvis steg 3 försvinner finns det en risk för att kronofogdemyndigheten blir överbelastad. Detta kan leda till att även om tanken med det nya lagförslaget är att man skall få ner handläggningstiderna genom att stegen försvinner. Det kan finnas en risk till att effekten blir den motsatta genom att handläggningstiderna förlängs istället och att det finns en risk att utredningarna inte kommer bli lika behandlade. Detta för att de känner en tidspress.

Vi anser att det är bra att det nya lagförslaget har ändrat kriterierna för borgenärerna när de vill neka en gäldenär en skuldsanering. Idag räcker det med att en borgenär säger nej till en uppgörelse för att den inte skall gå igenom. Enligt det nya lagförslaget kommer inte borgenärerna ha den möjligheten, de måste ha ett särskilt skäl som kronofogdemyndigheten skall godkänna, innan ärendet kan gå vidare till tingsrätten. Detta leder till att handläggningstiderna kan kortas ned eftersom fler ärenden kommer att godkännas i steg 2.

En annan fördel med det nya lagförslaget är att det kommer att finnas ett uppsamlingskonto där gäldenären sätter in pengar varje månad enligt betalningsplanen. Kronofogdemyndigheten kommer därefter att betala ut borgenärerna belopp en gång om året. Detta innebär att administrationskostnaderna för borgenärerna kommer att sänkas. Men fortfarande anser vi att det nya lagförslaget har sina brister.

De har inte lyssnat tillräckligt, det skulle t.ex. behövas införas en efterkontroll som kronofogdemyndigheten skall göra ett par gånger under skuldsaneringsperioden, det skulle behövas bättre riktlinjer för hur man skall se på lagen, skulle behövas bättre och strängare regler för vem som skall få och inte få skuldsanering.

Tanken bakom lagen är att det är de som bäst behöver skuldsanering skall få det. Idag får nästan alla skuldsanering bara de gör en ansökan, detta tycker vi är fel. Anledningen till att det har blivit lättare tror vi beror på att lagen tillämpas olika i olika delar av landet. En annan är att man ser gäldenären som ett offer och inte tvärtom. En annan orsak kan vara att det inte finns tillräckligt med resurser och kunskap för att göra en korrekt bedömning av de olika fallen.

En annan slutsats som vi kan göra är att beroende på vilken part man är i denna skuldsaneringsprocess har de olika åsikter. Ett exempel på detta är att gäldenärerna är mer negativa till kronofogdemyndigheten och mer positiva till handläggningen hos kommunens budgetrådsgivare. Medan borgenärerna anser det motsatta.

Frågan är om det verkligen är fel på skuldsaneringslagen? Kanske är en av orsakerna till att människor idag skuldsätter sig är för att kunna upprätthålla välfärdsstandard. Med andra ord behöver en del av svenska folket låna för att leva upp till denna standard. Egentligen har dessa personer inte råd att låna, vilket bidrar till att de överskuldsätter sig och då kan de få behov av skuldsanering.

Källförteckning

Andersen, I. (1998). *Den uppenbara verkligheten*. Studentlitteratur: Lund, ISBN 91-44-00627-6

Backlund, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur: Lund, ISBN 91-44-00417-6

Dysthe, O, Hertzberg, F & Lökenstgard Hoel, T. (2002). *Skriva för att lära*. Lund: Studentlitteratur, ISBN 91-44-04114-4

FAR. (2003). *Regler om konkurs, förmånsrätt, företagsrekonstruktion m.m.* Stockholm: FAR Förlag AB, ISBN 91-89678-11-7

Hellners, T & Mellqvist, M. (1995). *Skuldsaneringslagen En kommentar*. Stockholm: Norstedts Juridik, ISBN 91-38-50245-3

Konsumentverket. (1996). Budgetrådgivning för skuldsatta, ISBN 91-7398-566-X

Konsumentverket. (1996). Utvärdering av skuldsaneringslagen delrapport Gälldenärers och borgenärers erfarenheter, ISBN 91-7398-576-7

Konsumentverket. (1996). Utvärdering av skuldsaneringslagen delrapport Juridisk del av rådmann Ralf G Larsson, ISBN 91-7398-578-3

Konsumentverket. (1996). Utvärdering av skuldsaneringslagen delrapport Statistik om skuldsanering vid kronofogdemyndigheterna, ISBN 91-7398-577-5

Konsumentverket. Rapport. 2004:14. Så uppfattar gälldenärer och borgenärer skuldsaneringsprocessen.

Kronofogdemyndigheten. Skuldsanering.

Kronofogdemyndigheten. Konsten att inte förlora allt.

Mellqvist, M. (2005). *Obeståndsrätten en introduktion*. Stockholm: Nordstedts Juridik; ISBN 91-39-20379-4

Riksskatteverket. (2002). *Skuldsanering*.

Socialförfattningar special, Skuldsaneringslagen. (1994). Stockholm: Förlagshuset Gothia AB

Stangendahl, P. (1994). *Skuldsanering Lagkommentar*. Tholin & Larssons förlag, ISBN 91-85340-642

Uppdrag granskning 21 mars 2005

Wranvecj, G. (1992). *Pengar eller Livet*. Team ,Malmö;Offset; ISBN 91-630-1502-1

Internetkällor

Konsumentverket Skuldsanering

www.ekonomi.konsumentverket.se/mallar/sv/artikel.asp?lngCategoryId=757&lngArticleId=444

Regeringen, Det nya lagförslaget

www.regeringen.se/content/1/c6/02/81/07/915e16e4.pdf

Kronofogdemyndigheten

www.skatteverket.se/kronofogden

Skuldsaneringsprocessen

www.skatteverket.se/kronofogden/skuldsanering

Kreditupplysning

www.datainspektionen.se

Skuldsanering, Konsumentverket.

www.kuluttajaverasto.fi/user/loadFile.asp?

Kristianstads Sparbank.

www.kristianstadssparbank.se

Intrum Justitia

www.intrum.se

ABK.

www.abk.se

Artiklar

Dagens Nyheter. Skuldsaneringslagen är misslyckad. 6 augusti 2004.

Göteborgsposten. Fler brottas med obetalda skulder. 26 januari 2005.

C-uppsats Optionsprogram kontra bonusprogram. Författare Norrman, A, Norrman, F & Nilsson, M.
Högskolan Kristianstad

Bilaga 1 Frågor till borgenärerna

Hej!

Vi är tre studenter som läser vid Högskolan i Kristianstad och vi skriver just nu vår kandidatuppsats i företagsekonomi. Vi har valt att skriva om vilka konsekvenser skuldsaneringslagen har idag för gäldenären och borgenären och om det nya lagförslaget.

Vi skickar härmed frågorna som vi kom överens om i vårt telefonsamtal så Ni kan få en möjlighet att studera frågorna innan intervjun. Självklart har Ni möjlighet att vara helt anonyma, då vi på högskolan går under sekretesslagen.

Vi vill här tacka Er på förhand för att Ni har tagit Er tid att hjälpa oss i vårt examensarbete!!

Om Ni har några frågor är Ni välkomna att ringa oss på 0709-43 57 63 som tillhör Kristina.

Vi hör av oss enligt överenskommelse.

Med vänliga hälsningar

Jens Olsson
Kristina Ewald
Marie Wassberg

Vill Ni kontakta våra handledare nås de på

Leif Holmberg
Univ.lektor i företagsekonomi
Telefon: 044-20 31 35
E-postadress:
leif.holmberg@e.hkr.se

Nils-Gunnar Rudenstam
Univ.adjunkt i företagsekonomi
Telefon: 044-20 31 21
E-postadress:
nils-gunnar.rudenstam@e.hkr.se

Frågor till borgenärerna

Allmänna frågor

1. Vilka skäl ser du/företaget till att en del hushåll hamnar i en ohållbar ekonomisk situation?
2. Kan du beskriva en typisk person/hushåll som får skuldsanering hos er?
3. Vad anser du om ditt företags kreditprövning? Hur fungerar den?

Bedömning av skuldsaneringslagen

1. Hur ser Ert företag på skuldsaneringslagen?
2. Hur ser du personligen på skuldsaneringslagen rent allmänt? Vilka för- respektive nackdelar har lagen som du upplever det?
3. Vem är det som gynnas av lagen (borgenären/gäldenären)? Upplever du att lagen är borgenärsgynnade?
4. Påverkar skuldsaneringslagen folks betalningsmoral? Och i så fall hur påverkas den av lagen är det på ett positivt sätt eller ett negativt sätt?
5. Anser du att det finns styrkor och svagheter när det gäller de olika stegen i skuldsaneringsprocessen? (Se gärna bilaga gällande skuldsaneringsprocessens olika steg)

Företagets krav och hjälp till gäldenären

1. Vad är Ert företag berett att göra för att hjälpa de som är överskuldssatta?
2. Har Ert företag någon policy när det gäller bedömning av skuldsatta personer? I så fall vilka krav ställer ni?
3. I vilka situationer ger Ert företag godkännande till en uppgörelse? Vilka skäl ligger bakom? Varför får några ett nej från er? Finns det några konkreta fall som vi kan ta del av som Ni kan ge oss utifrån egen erfarenhet (anonymt)?

Avslutande fråga

1. Vad anser Ni om det nya lagförslaget?

Frågor till privat borgenär

Allmänna frågor

1. Vilka skäl ser Ni till att en del hushåll hamnar i en ohållbar ekonomisk situation?
2. Varför har ni hamnat som privat fordringsägare?

Bedömning av skuldsaneringslagen

1. Hur ser du på skuldsaneringslagen?
2. Hur ser du personligen på skuldsaneringslagen rent allmänt? Vilka för- respektive nackdelar har lagen som du upplever det?
3. Vem är det som gynnas av lagen (borgenären/gäldenären)? Upplever du att lagen är borgenärsgynnade?
4. Påverkar skuldsaneringslagen folks betalningsmoral? Och i så fall hur påverkas den av lagen är det på ett positivt sätt eller ett negativt sätt?
5. vilka för- respektive nackdelar har du upplevt finns i de olika stegen i skuldsaneringsprocessen?
6. Anser Du att man som privat fordringsägare är jämställd med övriga borgenärer?
7. Har du upplevt att det finns en del ”bromsklossar” i skuldsaneringsystemet? Dvs. informationen mellan de olika myndigheterna, skuldbeloppets storlek och kraven på gäldenären?

Hur kan du hjälpa gäldenären

1. hur mycket är du beredda att hjälpa gäldenären? På vilket sätt kan du hjälpa den skuldsatte?

Avslutande fråga

1. Vad anser du om det nya lagförslaget?

Skuldsaneringsprocessen

Skuldsaneringsystemet är uppbyggt på tre olika steg. Syftet med de olika stegen är att man som individ skall komma överens om en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer. När inte första steget fungerar så kan man gå vidare till nästa osv.

Nedan kan man se följande steg som finns till förfogande för den enskilda gäldenären.

Steg 1: Gäldenären försöker på egen hand nå en uppgörelse med sina borgenärer. Till sin hjälp kan också gäldenären använda sig av kommunens budget- och skuldrådgivare.

Steg 2: Frivillig skuldsanering hos kronofogdemyndigheten.

Steg 3: Tvingande skuldsanering hos tingsrätten.

